กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ปราณี ใช้ฮวดเจริญ

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารทั่วไป
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
มกราคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางานนิพนธ์ของ ปราณี ใช้ฮวดเจริญ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

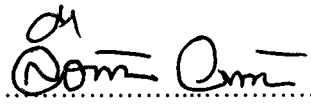

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.ลือชัย วงษ์ทอง)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา)

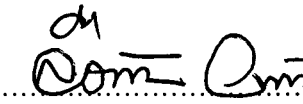

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ลือชัย วงษ์ทอง)

.....กรรมการ

(อาจารย์เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพา

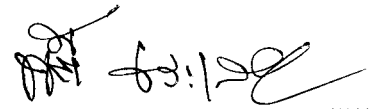

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนีย์ ธระเสนา)

วันที่...30...เดือน.....มกราคม.....พ.ศ....2558.....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี และด้วยความสนับสนุน ดร.ลือชัย วงษ์ทอง ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขและปรับปรุงในการจัดทำงานนิพนธ์ครั้งนี้ ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน และขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณสุกัญญา สร่างทุกข์ หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลผู้แทนเกษตรกรอำเภอบางละมุง และกรุณาให้เข้าร่วมโครงการของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ขอขอบคุณท่านอาจารย์ทุกท่าน และเพื่อนิสิตร่วมรุ่นทุกท่าน ที่ได้คอยให้ความช่วยเหลือในระหว่างการจัดทำงานนิพนธ์ รวมทั้งคำแนะนำ ตลอดจนเป็นกำลังใจที่ดีให้กับผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณผู้แทนเกษตรกรอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่ได้กรุณากรอกแบบสอบถามเป็นอย่างดี ทำให้งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยสมบูรณ์

ปราณี ใช้ฮวดเจริญ

56930058: สาขาวิชา: การบริหารทั่วไป; รป.ม. (การบริหารทั่วไป)
คำสำคัญ: กระบวนการ/ การจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม

ปราณี ใช้ฮวดเจริญ: กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี (THE PROCESS OF MASTER PLAN FOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT OF BANG LAMUNG DISTRICT IN CHON BURI PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: ลือชัย วงษ์ทอง, ปร.ด. 94 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2559 และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยเก็บข้อมูลจากผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 54 คน สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการพัฒนาแผนเป็นอันดับ 1 ด้านการวางแผนเป็นอันดับ 2 และด้านการบริหารแผนเป็นอันดับที่ 3 ส่วนผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรเป็นอันดับ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บนเป็นอันดับ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจเป็นอันดับ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรมเป็นอันดับ 4 และปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น พบว่า เกษตรกรบางส่วนยังไม่เข้าใจในกระบวนการและประโยชน์ของแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมจึงทำให้บางส่วนยังคงไม่เชื่อมั่นในการขับเคลื่อนแผนแม่บทให้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะแผนอาจจะไม่ได้รับการบรรจุแผนในส่วนท้องถิ่น อีกทั้งเกษตรกรบางส่วนยังไม่สนใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผน

ข้อเสนอแนะ สภาเกษตรกรจังหวัด ควรทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว และให้มีการประชาสัมพันธ์ผลดำเนินงานให้เกษตรกรได้ทราบอย่างทั่วถึงควรสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม มากกว่านี้

56930058: MAJOR: GENERAL ADMINISTRATION; M.P.A.
(GENERAL ADMINISTRATION)
KEYWORDS: PROCESS/ MASTER PLAN FOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT

PRANEE CHAIHUADCHAROEN: THE PROCESS OF MASTER PLAN FOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT OF BANG LAMUNG DISTRICT IN CHON BURI PROVINCE. ADVISOR: LUEWCHAI WONGTONG, Ph.D. 94 P. 2015.

The research was to study the process of the master plan preparation for agricultural development of Bang Lamung District in Chon Buri Province, the opinions concerning 2013-2016 Strategic Plan of National Farmers' Council, and problems and obstacles of the master plan preparation for agricultural development of Bang Lamung District in Chon Buri Province. The data were collected from 54 representatives of the village-level farmers of Bang Lamung District in Chon Buri Province. The statistics used for data analysis consisted of percentage, mean (μ), and standard deviation (σ).

The findings revealed that the overall process of the master plan preparation for agricultural development of Bang Lamung District in Chon Buri Province was at the high level. The aspect on the plan development ranked the first. The planning ranked the second and the plan management ranked the third. From the study of the farmers' opinion, they thought that the 2013-2016 Strategic Plan of National Farmers' Council was appropriate at the high level. The first strategy to create farmers' faith and confidence on Farmers' Council and Farmers' organization ranked the first. The third strategy to prepare the master plan for agricultural development from bottom to top ranked the second. The second strategy to prepare agricultural database for decision making ranked the third. The fourth strategy to .create wealth, stability and sustainability in agriculture ranked the fourth. For the problems and obstacles, it was found that some farmers didn't understand the process and the benefits of the master plan for agricultural development. Consequently, some farmers had no confidence in driving the master plan to concrete action because they were afraid that this plan might not be included in the local plan. Moreover, some farmers weren't interested in participating in the process of the master plan preparation.

It was suggested that the Farmers' Provincial Council should work mutually with other involved agencies in preparing the master plan for agriculture development in order to develop agriculture continuously. In addition, it was suggested that the results of the plan should be publicized thoroughly. The council should also give people knowledge to understand that the master plan could better develop agriculture.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

สารบัญ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ซ

สารบัญภาพ ..... ญ

บทที่

1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย 4

ขอบเขตการวิจัย 7

นิยามศัพท์เฉพาะ 7

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 8

2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 9

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน 9

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการ 17

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา 18

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ 24

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 32

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 35

ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2559 39

บริบทอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 41

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 47

3 วิธีดำเนินการวิจัย 55

วิธีการวิจัย 55

ประชากร 55

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	57
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
	การวิเคราะห์ข้อมูล	58
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
	เกณฑ์การแปลผล	58
	เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความ	59
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	60
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559	62
	ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี	67
	ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนา เกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี	73
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
	สรุปผลการวิจัย	74
	อภิปรายผลการวิจัย	77
	ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม		80
ภาคผนวก		84
ประวัติย่อของผู้วิจัย		94

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตัวแปรและแหล่งที่มา	5
2	เขตการปกครองของอำเภอบางละมุง	43
3	จำนวนประชากรในเขตอำเภอบางละมุงและเมืองพัทยา	44
4	ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามเพศ	60
5	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 โดยภาพรวม	62
6	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	63
7	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ	64
8	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน	65
9	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม	66
10	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม	67
11	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในด้านการวางแผน	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ หน้า

12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในด้านการบริหารแผน 70

13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในด้านการพัฒนาแผน 71

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย 4

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคเกษตรกรรมของไทยได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสูง เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีกรอบแนวคิดเสรีนิยมใหม่ เป็นกรอบนำในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สถานการณ์ในระดับโลกและระดับประเทศได้ส่งผลต่อวิถีการผลิต การบริโภคในประเทศซึ่งถูกผูกโยงไปสู่ระดับระหว่างประเทศมากขึ้น กติกาการค้าโลกและกติการะหว่างประเทศที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีส่วนอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กติกาต่าง ๆ เหล่านี้ มิได้ส่งผลเพียงการค้าหรือมิติทางเศรษฐกิจของชุมชนเท่านั้น แต่ได้เปลี่ยนแปลงการพัฒนาของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทยและชุมชนชนบท ซึ่งในปัจจุบันภาคเกษตรกรรมไทยเหลือเพียงร้อยละ 33.5 ลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ในขณะที่โลกก็กำลังเผชิญกับปัญหาใหม่ ๆ ที่ท้าทายสังคมโลก เช่น ปัญหาโลกร้อน ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ เป็นต้น ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและผันผวนทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของไทย ขบวนการเกษตรกรรมทางเลือก ซึ่งเป็นขบวนการที่มีประสบการณ์การทำงานค้นหาทางเลือกของเกษตรกรในแนวทางเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่องมานับทศวรรษ และมีพลวัตของความเปลี่ยนแปลง เพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรรายย่อยและชุมชนชนบทที่น่าสนใจ และเป็นบทเรียนของการเผชิญกับภาวะวิกฤต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา รวมทั้งในเชิงวัฒนธรรม ภายใต้กรอบคิดเรื่อง การผลิตที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ การพึ่งตนเองของเกษตรกรรายย่อยและชุมชน รวมถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้จัดให้มีการประชุมระดมความเห็นจากองค์กรสมาชิกที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนางานเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อสร้างประสิทธิภาพทางความรู้และการขับเคลื่อนงาน เพื่อเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศร่วมกัน

การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีกรอบแนวคิดในการพัฒนาประเทศ โดยยังคงยึดหลักการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง ขณะเดียวกันนโยบายของรัฐบาลในยุคปัจจุบันด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

มีเป้าหมายการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการส่งเสริมการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน เครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การดำเนินการภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อาทิเช่น ทั้งภาคประชาชน ภาคราชการ ภาคเอกชน และอื่น ๆ โดยมีภาคประชาชนเป็นแกนหลักในการปฏิบัติ และภาคอื่น ๆ ที่เหลือเป็นภาคสนับสนุน ซึ่งแนวทางและกลไกการขับเคลื่อนให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างกิจกรรมการพัฒนาภายใต้การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการยึดหลักความสำคัญที่มุ่งพัฒนาคนเป็นหลัก โดยประชาชน ครอบครัว สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้กลไกชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนภายใต้ระบบข้อมูลที่ชุมชนต้องคิดจัดทำขึ้นเองภายใต้การสนับสนุนของจังหวัด เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

จังหวัดชลบุรี ยังคงมีปัญหาในด้านความเหลื่อมล้ำในรายได้ของครัวเรือนเกษตร คือ ประเภทฟาร์ม ขนาดการถือครองที่ดิน และการอยู่ในเขตและนอกเขตชลประทาน การหาทางช่วยเหลือกลุ่มครัวเรือนเกษตรยากจนและเกือบจน เพื่อยกระดับการดำรงชีพให้ดีขึ้น ทำได้โดยขยายโอกาสทางด้านศึกษาให้กับครัวเรือน ในภาคเกษตร สนับสนุนการใช้ที่ดินให้เต็มพื้นที่และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด สนับสนุนการจัดหาที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรที่ยากจนในฟาร์มขนาดเล็ก ควรเลือกทำกิจกรรมฟาร์มให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมีบางส่วนเพื่อลดค่าใช้จ่าย ในการทำกิจกรรมฟาร์ม เสริมสร้างกิจกรรมการผลิตนอกการเกษตรของครัวเรือนควบคู่ไปกับกิจกรรมฟาร์ม เพื่อเป็นแหล่งรายได้เสริมเสริม สร้างระบบการจัดการแหล่งน้ำเพื่อให้เกิดการจัดการร่วมกันระหว่างชุมชนกับรัฐในการดูแลรักษา และควรเสริมกิจกรรมการผลิตแบบพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาตลาด เพื่อการบริโภคของครัวเรือน และในปัจจุบันจังหวัดชลบุรีมีสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวสูงมาก ทำให้จังหวัดชลบุรีมีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำมากกว่าจังหวัดอื่นของประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาหลายด้านตามมาในจังหวัดชลบุรีได้ เช่น ปัญหาการจ้างงาน ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาราคาปัจจัยการผลิต เป็นต้น ดังนั้น เมื่อจังหวัดชลบุรีไม่สามารถพึ่งพาการสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากปัจจัยภายนอกได้ จังหวัดจึงพยายามส่งเสริม สนับสนุนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในระดับฐานรากมากขึ้น โดยจะเน้นโครงการที่เป็นการพัฒนาในระดับฐานรากของหมู่บ้าน ชุมชน เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-เล็ก การพัฒนาเส้นทางคมนาคมสายย่อยที่เชื่อมโยงพื้นที่การผลิตของเกษตรกร

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติขึ้น เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในการสนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาเสถียรภาพด้าน

ราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินงานให้เป็นไปเพื่อเกษตรกรอย่างแท้จริง และมีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้านการปฏิบัติตามนโยบายเกษตรกรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรมและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต และในพระราชบัญญัติสภาเกษตรกร โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน รวมทั้งการเชื่อมโยงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมกับแผนแม่บทฯ ด้านต่าง ๆ ในระดับประเทศ เพื่อให้การดำเนินการในการพัฒนาภาคการเกษตรตรงเป้าหมาย มีการใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมดังกล่าว จะต้องมีกระบวนการดำเนินงานที่มีกรอบและขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบชัดเจน เชื่อมโยงในทุกระดับ และต้องมีสาระสำคัญตามประเด็นในพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 กำหนดไว้ (ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง, 2553)

จะเห็นได้ว่า สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดมีหน้าที่ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมและต้องมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตามที่พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 กำหนด และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำนโยบายด้านอื่น ๆ ให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันทุกระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาในเรื่องแนวทางในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม ในประเด็นด้านการวางแผน การบริหาร และด้านการพัฒนา ด้วยเหตุที่ว่า การจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นในการแก้ปัญหาภาคเกษตรกรรมไปสู่สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรที่ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2559
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้นำเสนอประกอบการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี การวางแผน (สมพร แสงชัย, 2525) การบริหารแผน (วรเดช จันทรศร, 2541) การพัฒนาแผน (Gant, 1979) มาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยสรุป ดังภาพที่ 1

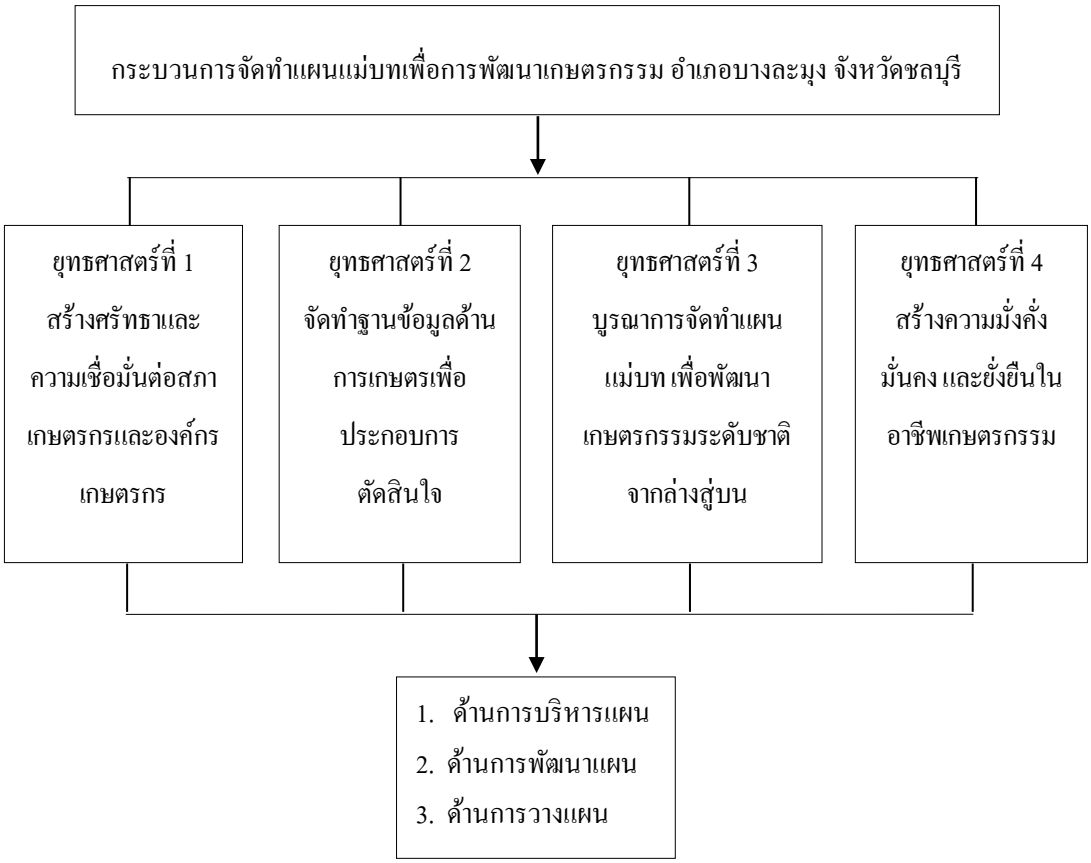

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 1 ตัวแปรและแหล่งที่มา

ตัวแปร	แหล่งที่มา
ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ	ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน	ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม	ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ด้านการวางแผน	แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนของสมพร แสงชัย (2525, หน้า 9-10) กล่าวว่า การวางแผน (Planning) เป็นงานและหน้าที่ที่สำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันทรัพยากรทางการบริหารมีอยู่อย่างจำกัดและหน่วยงานมีความสลับซับซ้อนมากในการทำงาน ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นการเริ่มต้นในการบริหารงานในการสั่งการควบคุมการปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และการปฏิบัติประสานไปในทางเดียวกัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	แหล่งที่มา
ด้านการบริหารแผน	แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการของวรเดช จันทรศร (2541, หน้า 49-50) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่อง การบริหารโครงการพัฒนาของรัฐไว้ว่าเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความลมเหลวของการบริหาร โครงการพัฒนาของรัฐมีอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุมจะมีมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับโครงการนั้นได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน วัดเป็นจริงได้เพียงใด มีการมอบหมายงานและกำหนดมาตรฐานในการทำงานให้แก่หน่วยย่อยต่าง ๆ ขององค์การ มีระบบวัดผลการปฏิบัติงานตลอดจนมีระบบการให้คุณให้โทษที่มีความเป็นธรรมเพียงใด
ด้านการพัฒนาแผน	แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาของ Gant นักวิชาการชาวอเมริกัน อธิบายแนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนา (Development administration) เป็นคนแรก ๆ โดยมีประสบการณ์มาจากการปฏิบัติงานที่ Tennessee valley authority (TVA.) ว่า การบริหารการพัฒนาเป็นคำที่ให้ความสำคัญกับหน่วยงานระบบการจัดการและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา พร้อมกันนี้การบริหารการพัฒนายังเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่กำหนดให้เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนา เพื่อทำการเชื่อมโยงและทำให้วัตถุประสงค์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของชาติประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้การบริหารการพัฒนายังช่วยปรับให้ระบบราชการและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตอบสนองต่อการพัฒนาอีกด้วย ดังนั้น การบริหารการพัฒนา จึงหมายถึงการบริหารนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้ คือ

1. ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ
   1.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร
   1.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ
   1.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน
   1.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม
2. กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
   2.1 ด้านการวางแผน
   2.2 ด้านการบริหารแผน
   2.3 ด้านการพัฒนาแผน
3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนแม่บท เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 54 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีการศึกษาตามยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2555-2559 และมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2557 จนถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

แผนแม่บท หมายถึง แผนที่เกิดจากการรวมแผนทั้งหมดภายในองค์กรเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้เห็นโครงสร้างโดยรวมของการปฏิบัติงานภายในองค์กรและใช้เป็นแม่แบบในการวางแผนระดับรองลงมาของกิจกรรม แผนแม่บทเป็นแผนที่บรรจุไว้ด้วยแผนงาน/ แผนปฏิบัติการขององค์กร/ หน่วยงานทั้งหมด เป็นเครื่องมือในการนำองค์กร/ หน่วยงานให้ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของผลลัพธ์ที่ต้องการนั้น

ยุทธศาสตร์ หมายถึง ทิศทางหรือแนวทางปฏิบัติตามพันธกิจและภารกิจให้สัมฤทธิผลตามวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ขององค์การ

การพัฒนาแผน หมายถึง เป็นการนำแผนไปปฏิบัติและขับเคลื่อนแผนให้เป็นไปได้จริง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

กระบวนการจัดทำแผน หมายถึง เป็นการดำเนินการเพื่อให้ยุทธศาสตร์ที่ได้ถูกกำหนดขึ้นมีความเป็นรูปธรรม ปฏิบัติได้จริง นำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าประสงค์ขององค์กร

เกษตรกรรม หมายถึง การเพาะหรือปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิตที่อาศัยกระบวนการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน โดยมีเกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการเร่งให้ทั้งพืชและสัตว์มีการเจริญเติบโตในพื้นที่ทำกินหรือคอกปศุสัตว์

ผู้แทนสภาเกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ได้รับการเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ

การวางแผน หมายถึง การกำหนดสภาพหรือสถานภาพที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

การปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างเพื่อนำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติ โดยนำโครงการหรือกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในแผนไปดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยต้องกำหนดองค์กรหรือบุคคลที่รับผิดชอบ และวิธีการดำเนินการชัดเจน

การบริหารแผน หมายถึง การใช้องค์ความรู้ ทักษะ เครื่องมือ เพื่อดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2559
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
4. ผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บท เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสาร และงานวิจัย ซึ่งเกี่ยวข้องดังนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่
5. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์
6. พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553
7. ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่ชาติ พ.ศ. 2556-2559
8. บริบทอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน

สมพร แสงชัย (2525, หน้า 9-10) กล่าวว่า การวางแผน (Planning) เป็นงานและหน้าที่ที่สำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันทรัพยากรทางการบริหารมีอยู่อย่างจำกัดและหน่วยงานมีความสลับซับซ้อนมากในการทำงาน ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นการเริ่มต้นในการบริหารงาน ในการสั่งการ ควบคุมการปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เป้าหมายและการปฏิบัติประสานไปในทางเดียวกัน

วิโรจน์ สารรัตนะ (2546, หน้า 59) กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินเลือกวิธีการที่ดีที่สุดให้บรรลุจุดหมายนั้น

Hartley (1968, p. 256) กล่าวว่า “การวางแผน คือ การเชื่อมโยงวิธีการกับเป้าหมาย การกำหนดวิธีการที่ยืดหยุ่นได้อย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง อย่างมีระบบ”

Robbins (1980, pp. 7, 421) ให้ความหมายการวางแผนว่า การวางแผน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะทำให้วัตถุประสงค์สัมฤทธิ์ผลไว้ล่วงหน้า กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไร ทำเมื่อไร และใครจะเป็นผู้ทำ การวางแผน

ที่ประสบผลสำเร็จจะต้องมุ่งลดผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในองค์การ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

Hellriegel and Slocum (1989, p. 259) การวางแผน คือ กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ อันประกอบด้วยลักษณะงานต่อไปนี้

1. การเลือกภารกิจขององค์การวัตถุประสงค์ทั้งหมด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
2. การคัดแยกวัตถุประสงค์ตามส่วนงานต่าง ๆ รวมทั้งวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ
3. การเลือกกลยุทธ์และยุทธวิธีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

George (1987) การวางแผน คือ กระบวนการทางความคิดของมนุษย์และการปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดนั้น เป็นความคิดล่วงหน้า มุ่งไปสู่อนาคต และมีลักษณะสุขคติ (Optimistic)

การวางแผน คือ ระบบความคิดทั่วไป (A conceptual general system) สร้างระบบความคิดที่เป็นอิสระ ตอบสนองต่อระบบของโลกแห่งความเป็นจริง (Real world system) เกี่ยวข้องกับการแสวงหา (Optimization)

Dror (1968) การวางแผน คือ กระบวนการตระเตรียมชุดของข้อวินิจฉัยต่าง ๆ สำหรับการปฏิบัติในอนาคต เพื่อมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายด้วยวิถีทางที่เหมาะสม

การวางแผน คือ กระบวนการ (Planning is the process) เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ไม่ข้ามขั้นตอน ต้องการปัจจัยนำเข้า มีการส่งต่อข้อมูลเป็นลำดับ (Information generating)

1. ของการตระเตรียม (Of preparing) ผูกพันกับมิติของเวลาในอดีตและปัจจุบัน
2. ชุด (A set) ชุดของข้อวินิจฉัย ซึ่งเชื่อมโยงกันและมีขั้นตอนสัมพันธ์กัน โดยระดับชั้นของชุด เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย
3. ของข้อวินิจฉัยต่าง ๆ สำหรับการปฏิบัติ (Of decisions for action) พื้นฐานมุ่งไปสู่การปฏิบัติ ไม่ได้มุ่งสู่การบรรลุวัตถุประสงค์อื่น โดยมีทางเลือก (อย่างน้อย 2 ทาง) สำหรับการปฏิบัติต้องผ่านการวินิจฉัย วิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อการตัดสินใจ
4. ในอนาคต (In the future) มุ่งสู่อนาคต มีการคาดการณ์ (Prediction) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นสะพานเชื่อมอนาคต
5. เพื่อมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (Directed at achieving goals) ซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทางขององค์การ
6. ด้วยวิถีทางที่เหมาะสม (By preferable means) อาศัย Means-ends relationship โดยกระบวนการที่มีเหตุผล (Rational process) เช่น การรวบรวมข้อมูล (Collection), การใช้ความรู้ (Utilization), การประมวลข้อมูล (Systematic and integration data processing)

ความหมายของการวางแผน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2537, หน้า 19) กล่าวว่า การวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นงานสำคัญยิ่งของการบริหารและการจัดการของหน่วยงาน และระบบบริหารทั้งระบบ รายละเอียดที่แสดงไว้ในแผนจะเป็นเค้าโครงของสิ่งที่คาดว่าจะต้องปฏิบัติจัดทำในอนาคต เป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ เค้าโครงการทำงานและรายละเอียดต่าง ๆ นั้น เป็นผลมาจากการค้นหาและกำหนดวิธีทำงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือเป็นประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด และโดยเฉพาะขั้นตอนที่แสดงรายละเอียดเฉพาะจุด จะแสดงให้เห็นว่ามีการกระทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อใด ให้ใครทำ ทำอย่างไร ตลอดจนให้รายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวนัยหนึ่งได้ว่า การวางแผนเป็นการพยายามขององค์กรและหน่วยงานในการกำหนดสิ่งที่ต้องปฏิบัติจัดทำ เพื่อให้ตอบสนองต่อภารกิจตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการให้ได้ผลดีที่สุดด้วยวิธีการที่เหมาะสมที่สุด มีประสิทธิภาพสูงภายใต้ความจำกัดของทรัพยากรและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยมุ่งความสำเร็จและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งสิ่งที่กำหนดไว้ว่า จะปฏิบัติจัดทำนั้นได้ผ่านการไตร่ตรอง ได้ผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงความเป็นมาในอดีต พิจารณาถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา ศักยภาพ และแนวโน้มด้านต่าง ๆ ในอนาคต ตลอดจนความเป็นไปได้ในทางการปฏิบัติ จากความหมายที่กล่าวมาจะพบว่า การวางแผนมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต และตัดสินใจเลือกแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด

ดิลก บุญเรืองรอด (2534, หน้า 133) กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการเตรียมการทำงานไว้ล่วงหน้า ในการใช้ทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรอื่น ๆ ในโอกาสที่เหมาะสมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สมควร อินทะรังษี (2535, หน้า 9) กล่าวว่า การวางแผน คือ กระบวนการกำหนดแนวทางในการดำเนินการใด ๆ ไว้ล่วงหน้า โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้การดำเนินการนั้น ๆ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541, หน้า 3) การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อไร (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะกระทำอย่างไร (How)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ชวลิต ประภวานนท์, สมชาย หิรัญกิตติ, สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และสุดา สุวรรณาภิรมย์ (2539, หน้า 74) กล่าวว่า การวางแผนเป็นวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติการแผน จะช่วยสั่งการและประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทวีป ศิริรัศมี (2544, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการวางแผนเป็น 2 มิติ ดังนี้

1. มิติของการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล การวางแผน คือ การคิดตัดสินใจเพื่อการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในช่วงเวลาใดในอนาคต เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการของแต่ละบุคคล

2. มิติของกระบวนการบริหารงานขององค์การหรือหน่วยงาน การวางแผน คือ กระบวนการดำเนินงานที่องค์การหรือหน่วยงานกำหนดขึ้น เพื่อปฏิบัติภารกิจใด ๆ ที่กำหนดไว้ให้บรรลุผลในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพหรือเกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนเป็นภารกิจหรือบทบาทที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของผู้บริหารองค์การที่แสดงออกถึงวิจารณญาณ วิสัยทัศน์ (Vision) และอัจริยภาพแห่งความเป็นผู้นำของผู้บริหารองค์การนั้น ๆ การวางแผนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารองค์การที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกระบวนการบริหารองค์การ

จากคำนิยามของนักวิชาการและนักบริหารการศึกษาได้ให้ความหมายของการวางแผนที่คล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ มีความคิดเห็นตรงกันว่า การวางแผนเป็นกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ล่วงหน้าแล้วกำหนดวิธีการกระทำเพื่อให้บรรลุประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น ส่วนที่จะแตกต่างกันก็เฉพาะรายละเอียดและการใช้คำเท่านั้น สามารถแยกส่วนประกอบของความหมายการวางแผน ได้ 6 ประการ คือ

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ
2. เป็นการจัดเตรียมทรัพยากร
3. เป็นการตัดสินใจเพื่อกระทำ
4. เป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต
5. เป็นการมุ่งสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
6. ใช้วิธีการให้ได้ผลงานสูง

ความสำคัญของการวางแผน

เสนาะ ศรีพิเศษ (2535, หน้า 9) กล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผนว่า การวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการบริหารงานหรือการจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทำให้บุคลากรทุกฝ่ายรู้ทิศทางการทำงานไปตามที่กำหนดไว้ มองเห็นช่องทางในการทำงาน รู้สภาพปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และพร้อมที่จะตัดสินใจปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ได้ด้วยความมั่นใจ สามารถดำเนินงานด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด กำลังคน แรงงาน เงิน และ

เวลา เกิดการประสานงานร่วมกัน ช่วยให้การทำงานเป็นทีมลดความซับซ้อนและความขัดแย้ง ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน สามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจกันด้วยดี สะดวกในการติดตาม ควบคุม กำกับ และประเมินผล เมื่อการวางแผนได้เตรียมการในทุกกระบวนการของการทำงานแล้ว ย่อมเป็นหลักประกันถึงความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541, หน้า 8) กล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผน ดังนี้

1. การวางแผนเป็นหน้าที่อันดับแรกของผู้บริหาร
2. แผนและการวางแผนเป็นตัวกำหนดทิศทางและความรู้สึกในเรื่องของความมุ่งหมายสำหรับองค์การให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้รู้
3. การวางแนวและแผนเป็นแนวทางปฏิบัติสำคัญ
4. ช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมองไปในอนาคตและเห็นโอกาสที่จะแสวงประโยชน์หรือกระทำต่าง ๆ ให้สำเร็จตามมุ่งหมายได้
5. ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ทำงานอย่างรัดกุม
6. ช่วยให้เตรียมการไว้ล่วงหน้า
7. ช่วยให้ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้ทันเหตุการณ์
8. การวางแผนเป็นตัวนำการพัฒนา

เสนาะ กลิ่นงาม (2542, หน้า 22) กล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผนไว้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานของผู้บริหารได้อย่างดี
2. การวางแผนจะช่วยให้การทำงานมีระบบ
3. แผนช่วยลดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน
4. แผนช่วยให้ผู้บริหารทราบวัตถุประสงค์ นโยบาย และแนวทางการปฏิบัติเป็นอย่างดี
5. แผนช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถใช้แผนเป็นแนวทางกำกับการปฏิบัติงานของคนได้เป็นอย่างดี
6. การวางแผนที่ดีมีส่วนช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องสามารถติดต่อประสานงานร่วมมือการทำงานอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และผลงานบรรลุเป้าหมาย

จากการให้ความสำคัญของการวางแผนที่นักวิชาการนักบริหารการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ได้กล่าวไว้ ทำให้พอสรุปความสำคัญของแผนได้ดังนี้ คือ

1. เป็นเครื่องมือที่สำคัญอันดับแรกของการบริหาร
2. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาการศึกษาอย่างแน่ชัด
3. เป็นแนวทางในการดำเนินงานและควบคุมงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ทำให้กำหนดการและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

5. ทำให้บุคลากรในหน่วยงานทราบและเข้าใจถึงงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ

6. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างเต็มที่

ประเภทของแผน

นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของแผนไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2539, หน้า 126) ได้จำแนกประเภทของแผนออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แผนประจำ หมายถึง แผนซึ่งมีระยะเวลาในการใช้เป็นเวลานาน อาจยาวนานเท่ากับอายุของหน่วยงาน เป็นแผนซึ่งเป็นแนวคิดอย่างหยาบ ๆ ที่ไม่มีรายละเอียดในการดำเนินงานมากนัก แผนประจำ จำแนกออกเป็น นโยบาย มาตรการ และข้อบังคับ

1.1 นโยบาย หมายถึง แนวทางที่กำหนดขึ้น เพื่อให้เป็นทิศทางในการปฏิบัติงานหรือการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะต้องเกิดจากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ทั้งหมดของหน่วยงานนั้น

1.2 มาตรการ หมายถึง การดำเนินงานตามลำดับขั้นที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จของความต้องการหรือโครงการหนึ่งโครงการใดโดยเฉพาะ ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการกระทำก็คือ ตัวบ่งชี้ว่าทำอย่างไรนโยบายจึงบรรลุตามที่ต้องการ

1.3 ข้อบังคับ หมายถึง แนวทางที่กำหนดขึ้นอย่างเฉพาะเจาะจง เพื่อให้บุคคลได้ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดตามลักษณะของงาน เช่น ข้อบังคับให้สวมหมวกขณะปฏิบัติงาน

2. แผนเฉพาะกิจหรือแผนใช้ครั้งเดียว แผนประเภทนี้สร้างขึ้นเพื่อปฏิบัติงานใดโดยเฉพาะแล้วเลิกล้มไปเมื่อการดำเนินงานตามแผนนั้นแล้วเสร็จ หรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการแล้ว แผนประเภทนี้ ประกอบด้วย แผนงาน โครงการ และแผนงบประมาณ แผนดังกล่าวมีช่วงดำเนินการสั้น ๆ ตามที่ถูกกำหนดขึ้น

2.1 แผนงาน หมายถึง แผนซึ่งถูกกำหนดขึ้น เพื่อใช้ดำเนินการให้บรรลุถึงงานหนึ่งงานใดตามภารกิจขององค์การ เช่น โรงเรียนแบ่งภารกิจออกเป็นงานจัดการเรียนการสอน งานการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน งานบริหารกิจการนักเรียน และอื่น ๆ ซึ่งแต่ละงานจะประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ หลายกิจกรรม ดังนั้น การกำหนดแนวทางให้แต่ละกิจกรรมย่อยดำเนินงาน เรียกว่าแผนงาน แผนงานอาจมีอายุ 1-5 ปี

2.2 โครงการ หมายถึง แผนซึ่งถูกกำหนดขึ้น เพื่อใช้ดำเนินการให้บรรลุถึงกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งของแผนงาน โครงการจะมีรายละเอียดชัดเจน และอาจมีช่วงอายุระหว่าง 1-3 ปี

2.3 แผนงบประมาณ แผนชนิดนี้เป็นทั้งแผนและเครื่องมือการควบคุมแผน โดยปกติงบประมาณจะเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเสมอ แผนชนิดนี้มีอายุสั้นที่สุด อาจเป็นเดือนหรือไม่เกินหนึ่งปี ถ้าถือตามระบบงบประมาณของไทย

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541, หน้า 62) ได้แบ่งประเภทของแผนไว้ ดังนี้

1. แบ่งโดยอาศัยระดับของการวางแผนในองค์การ ซึ่งแบ่งกว้าง ๆ ได้เป็น 2 ระดับ คือ
   1.1 ระดับสูง เรียกว่า กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์
   1.2 ระดับต่ำ เรียกว่า กลวิธี
2. แบ่งโดยอาศัยเวลาในการดำเนินการตามแผน ซึ่งได้ 3 ลักษณะ คือ
   2.1 แผนระยะยาว
   2.2 แผนระยะปานกลาง
   2.3 แผนระยะสั้น
3. แบ่งโดยอาศัยลักษณะยากง่ายในการคาดคะเนหรือการพยากรณ์อนาคตของแผน มี 3 รูปแบบ คือ
   3.1 แผนลักษณะที่มีความแน่นอน
   3.2 แผนลักษณะที่ไม่แน่นอน
   3.3 แผนในลักษณะที่มีความเสี่ยงหรือทำนายไม่ได้
4. แบ่งโดยอาศัยลักษณะการกระทำ
   4.1 แผนใช้ครั้งเดียวหรือแผนที่ไม่กระทำซ้ำอีก
   4.2 แผนถาวรหรือแผนที่กระทำซ้ำอีกได้เรื่อย ๆ
5. แบ่งโดยอาศัยลักษณะงาน ซึ่งแบ่งเป็นงานประจำและงานพัฒนา
6. แบ่งโดยอาศัยขั้นตอนของการวางแผน
   6.1 แผนตามวัตถุประสงค์
   6.2 แผนปฏิบัติการ
   6.3 แผนการประเมินผล

เสนาะ ติเยาว์ (2543, หน้า 89) ได้แบ่งประเภทของแผน โดยใช้เกณฑ์ 3 อย่าง ดังนี้

1. การแบ่งตามระยะเวลา การแบ่งตามเกณฑ์นี้ใช้วิธีง่าย ๆ 3 ประเภท คือ แผนระยะสั้น หมายถึง แผนที่ครอบคลุมระยะการใช้ไม่เกิน 1 ปี แผนระยะกลาง เป็นแผนที่ครอบคลุมระยะเวลา 1-2 ปี และแผนระยะยาว คือ แผนที่มีระยะเวลาการใช้แผนครอบคลุมเวลา 2-5 ปี หรือเกินกว่านั้น

2. การแบ่งตามขอบเขตของกิจกรรมที่ทำ การแบ่งตามเกณฑ์นี้ จะแยกแผนออกเป็น 2 ประเภท คือ แผนกลยุทธ์กับแผนดำเนินงาน แผนกลยุทธ์เป็นแผนที่ทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการระยะยาวและรวมเอากิจกรรมทุกอย่างขององค์กรมากำหนดเป็นทิศทางการดำเนินงาน แผนดำเนินงาน เป็นแผนที่กำหนดขึ้นมาใช้สำหรับแต่ละกิจกรรมโดยเฉพาะ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแต่ละกิจกรรม ซึ่งเท่ากับเป็นแผนงานเพื่อให้แผนกลยุทธ์บรรลุผล

3. การแบ่งตามการนำไปใช้ การแบ่งตามเกณฑ์นี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แผนที่ใช้ครั้งเดียวกับแผนที่ใช้ประจำ แผนที่ใช้ครั้งเดียว หมายถึง แผนที่หมดไปกับการใช้หนึ่งครั้งแล้วบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงานนั้น แผนที่ใช้ประจำ เป็นแผนที่ใช้ซ้ำ ๆ กันตลอดเวลา เมื่อใช้ไปแล้วก็กลับมาใช้อีก

ทวีป ศิริรัศมี (2544, หน้า 29) ได้แบ่งประเภทของแผน ดังนี้

1. แผนระดับสูง ซึ่งนักวิชาการด้านการวางแผนมักเรียกแผนในระดับนี้ว่า แผนมโนมติ หรือแผนนโยบาย หรือแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นแผนที่องค์การระดับสูงกำหนดขึ้นหรือเป็นแผนที่ใช้ในระดับสูงขององค์การ โดยกำหนดเป็นข้อความที่ระบุไว้กว้าง ๆ ทั้งในด้านเวลา ขอบข่าย ความครอบคลุม และวัตถุประสงค์ ทั้งวัตถุประสงค์เชิงนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยมักจะมองไปในอนาคตกว้างไกล เพื่อเป็นแนวคิดในการดำเนินงานขององค์การระดับล่างหรือระดับปฏิบัติการ

2. แผนระดับปฏิบัติการหรือแผนปฏิบัติการ หรือแผนชั้นรองลงมา ซึ่งจำแนกเป็นแผนงาน โครงการ งาน และกิจกรรม ซึ่งเป็นแผนที่แสดงรายละเอียดของการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยกำหนดขึ้นภายใต้กรอบของแผนระดับสูงหรือแผนมโนคติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นแผนที่จะนำแผนมโนคติไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากความคิดเห็นของนักวิชาการ นักบริหารการศึกษา เกี่ยวกับประเภทของแผนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในการแบ่งประเภทของแผนไม่มีข้อสรุปที่ตายตัว ทั้งนี้แล้วแต่จะพิจารณาในแง่ใด จึงพอสรุปประเภทของแผน โดยอาศัยเกณฑ์การแบ่ง 2 ประเภท ดังนี้ คือ

1. แบ่งโดยอาศัยระดับของการวางแผนในองค์การ ซึ่งแบ่งกว้าง ๆ ได้ 2 ระดับ คือ ระดับสูง เรียกว่า แผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ และระดับต่ำ เรียกว่า แผนกลวิธีหรือแผนปฏิบัติการ

2. แบ่งโดยอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการตามแผน ซึ่งแบ่งได้ 3 ระดับ คือ

2.1 แผนระยะสั้น ระยะเวลา 1-2 ปี

2.2 แผนระยะปานกลาง ระยะเวลา 3-7 ปี

2.3 แผนระยะยาว ระยะเวลา 8-10 ปี

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการ

1. วรเดช จันทรศร (2541, หน้า 49-50) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่อง การบริหารโครงการพัฒนาของรัฐไว้ว่า เงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความลมเหลวของการบริหารโครงการพัฒนาของรัฐมีอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม จะมีมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับโครงการนั้นได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน วัดเป็นจริงได้เพียงใด มีการมอบหมายงานและกำหนดมาตรฐานในการทำงานให้แก่หน่วยย่อยต่าง ๆ ขององค์การ มีระบบวัดผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีระบบการให้คุณให้โทษที่มีความเป็นธรรมเพียงใด

2. สมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารโครงการจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งของโครงสร้างองค์การทั้งภายนอกและภายใน คุณภาพของบุคลากรและการนำไปใช้ประโยชน์ ความเพียงพอและประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณ ความทันสมัยและความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนทำเลที่ตั้งและความพร้อมของอาคารสถานที่

3. ภาวะผู้นำและพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างการจูงใจเชิงบวก การสร้างการมีส่วนร่วม การทำให้เกิดความผูกพันและการยอมรับของสมาชิกโครงการและการทำงานเป็นทีม ตลอดจนการใช้มาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่ร่วมมือทำตามได้สำเร็จและเพื่อให้ผู้ที่ตั้งใจไม่ร่วมมือไม่สามารถทำความเสียหายให้กับโครงการได้

4. เมืองและความสามารถในการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ขึ้นอยู่กับ

4.1 ระดับของความสนับสนุน ต่อต้าน หรือขัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2 จำนวนหน่วยงานและระดับความจำเป็นที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำโครงการไปปฏิบัติจะต้องเกี่ยวข้องหรืองานร่วมกัน

4.3 ความสามารถในการเจรจาต่อรองกับสภาพแวดล้อมภายนอก

4.4 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และ

วรเดช จันทรศร ได้กล่าวเกี่ยวกับการพิจารณาความสำเร็จหรือล้มเหลวของบริหารโครงการพัฒนาของรัฐได้ว่า การพิจารณา ความสำเร็จและ/ หรือล้มเหลวของโครงการพัฒนาของรัฐ แบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ มิติแรก โครงการที่ประสบความสำเร็จจะต้องบรรลุมาตรฐานของตัวชี้วัดด้านผลผลิตทั้งในแง่ของปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) ค่าใช้จ่าย (Cost) คุณภาพ (Quality) และความพึงพอใจ (Satisfaction) มิติที่สอง โครงการที่ประสบความสำเร็จในมิติแรก ความสำเร็จของโครงการนั้น ๆ ต้องเป็นความสำเร็จที่แท้จริงโดย 1) โครงการนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อโครงการหรือนโยบาย

อื่น ๆ 2) โครงการต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาความเชื่อถือได้ของมิติของโครงการ 3) โครงการที่สำเร็จจะต้องไม่มีปัญหาทางด้านมาตรการของโครงการที่นำไปใช้ในทางปฏิบัติ 4) โครงการที่สำเร็จจะต้องไม่มีปัญหามนุษยธรรมหรือศีลธรรม มิติที่สาม ผลรวมความสำเร็จของโครงการแต่ละโครงการจะต้องก่อให้เกิดผลรวมของการพัฒนาประเทศที่พึงปรารถนาด้วย วรเดช จันทรศร ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องของการศึกษาว่าองค์การที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งมวลปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่ แค่ไหน เพียงใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของความสามารถที่จะผลักดันให้การทำงานของกลไกที่สำคัญทั้งหมด

กิตติ ภักดีวัฒนะกุล และพนิดา พานิชกุล (2550) การบริหารโครงการ (Project management) หมายถึง การประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ ทักษะ เครื่องมือ และเทคนิค เพื่อดำเนินกิจกรรมตามความต้องการของโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โครงการที่กล่าวถึงในที่นี้ คือ โครงการผลิตซอฟต์แวร์จำเป็นต้องอาศัยการบริหารโครงการที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากโครงการเป็นงานที่ต้องดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นแรงงาน ต้นทุน และเวลา หากการบริหารโครงการบกพร่องจะส่งผลเสีย ต่อโครงการอย่างมาก กล่าวคือ อาจทำให้ส่งมอบซอฟต์แวร์ไม่ทันเวลา ใช้ต้นทุนเกินที่คาดการณ์ไว้ และซอฟต์แวร์ไม่มีคุณภาพ ไม่ตรงตามข้อกำหนดความต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา

Gant (1979 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอเมริกัน อธิบายแนวคิดและความหมาย ของการบริหารการพัฒนา (Development administration) เป็นคนแรก ๆ โดยมีประสบการณ์มาจากการปฏิบัติงานที่ Tennessee valley authority (TVA) ว่า การบริหารการพัฒนาเป็นคำที่ให้ความสำคัญ กับหน่วยงานระบบการจัดการและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา พร้อมกันนี้ การบริหารการพัฒนายังเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่กำหนดให้ เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนา เพื่อทำการเชื่อมโยงและทำให้วัตถุประสงค์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของชาติประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ การบริหารการพัฒนายังช่วยปรับให้ระบบราชการ และบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตอบสนองต่อการพัฒนาอีกด้วย ดังนั้น การบริหารการพัฒนา จึงหมายถึง การบริหารนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของการพัฒนา

การบริหารการพัฒนาของแก้นท์ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ “การบริหารงานภายใน (Internal administration) หมายถึงว่า การบริหารงานใด ๆ มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีองค์การบริหารงานนั้น ๆ สามารถเป็นกลไกการบริหารที่ดีเสียก่อน จึงจำเป็นจะต้องจัดการภายในองค์การให้ดี ให้มี

ประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งอาจทำได้ด้วยการจัดองค์การการบริหารงานบุคคล งานคลัง งานวางแผน การตัดสินใจ ฯลฯ อันเป็นสาขาย่อยของรัฐประศาสนศาสตร์ให้ดีที่สุด ส่วนการบริหารงานภายนอก (External administration) ครอบคลุมถึงเรื่องต่าง ๆ ที่หน่วยงานนั้นติดต่อกับปัจจัยนอกทั้งหมด ทั้งนี้ด้วยการที่ค้นพบว่า ในการบริหารงานนั้น มิใช่แต่จะมุ่งถึงประสิทธิภาพของการบริหารภายในองค์การอย่างเดียว เพราะองค์การมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีที่สุด ซึ่งหมายถึงว่า นอกเหนือไปจากการจัดการภายในที่ดีแล้ว ยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการหาลู่ทางที่ดีติดต่อกับปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ให้ปัจจัยเหล่านั้นมาร่วมมือกับองค์การของตน เพื่อช่วยให้งานที่ได้รับมอบหมายสัมฤทธิผล ความสามารถในเชิงบริหารขององค์การที่จะบริหารปัจจัยภายนอกนี้มีผลเกี่ยวกับความเป็นตายขององค์การส่วนมาก เพราะองค์การบริหารต้องมีส่วนปฏิบัติการติดต่อกับคนหรือปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ด้วยกันแทบทั้งนั้น

Swerdlow (1963 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอเมริกันอธิบายว่า การบริหารการพัฒนา หมายถึง การบริหารในประเทศที่ยากจนหรือประเทศด้วยพัฒนาทั้งหลาย ทั้งนี้เพราะการบริหารราชการ ในประเทศด้อยพัฒนาย่อมมีความแตกต่างกันกับการบริการราชการในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งอาจพิจารณาและสังเกตเห็นได้จากลักษณะของความแตกต่างกันหลายแง่หลายมุม อาทิ พิจารณาจากลักษณะและแบบแผนของการบริหาร บทบาทของรัฐบาล และบทบาทของข้าราชการ เป็นต้น

โดยนัยเดียวกัน Swerdlow ยังได้กล่าวอีกว่า ประเทศที่ยากจนทั้งหลาย มีลักษณะพิเศษหลายประการ ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องมีบทบาทแตกต่างกัน ลักษณะนี้และบทบาทของรัฐดังกล่าว ทำให้การทำงานของนักบริหารมีลักษณะแตกต่างออกไป ในที่ใดก็ตามที่มีความแตกต่างนั้นอยู่ การบริหารรัฐกิจ จะต้องถือได้หรือเรียกได้ว่าเป็นการบริหารการพัฒนา

Fainsod (1958 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอเมริกันได้ให้แนวคิดหรือความหมายของการบริหารการพัฒนาว่า โดยปกติ การบริหารการพัฒนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างกลไกเพื่อการวางแผนให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การระดมและจัดสรรจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้เกิดการแผ่ขยายรายได้ของชาติ จะเห็นได้ว่า การบริหารการพัฒนาตามความคิดของเฟนสอด นั้น เกี่ยวข้องอย่างมากกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ

Meadows (1963 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอเมริกันอธิบายว่า การบริหารการพัฒนาถือได้ว่าเป็นการจัดการทางภาครัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ นักบริหารการพัฒนาจึงเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำการเปลี่ยนแปลง

Friedman (1970 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอเมริกันอีกคนหนึ่ง อธิบายว่า การบริการการพัฒนา ประกอบด้วยปัจจัย 2 อย่าง คือ 1) การปฏิบัติงานตามแผนงานต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อก่อให้เกิดความทันสมัย (Modernity) 2) การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในระบบบริหาร เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามแผนงานต่าง ๆ ดังกล่าว

Montgomery (1966 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอเมริกัน กล่าวว่า การบริหาร การพัฒนาเป็นเรื่องของการปฏิบัติตามแผนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ โดยปกติ จะไม่เกี่ยวข้องกับความพยายามเพิ่มความสามารถทางการเมือง เห็นได้ว่า มอนโกเมอรี่ มีความคิดว่า การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก

Weidner (1962 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอเมริกัน กล่าวไว้ว่า การบริหารการพัฒนา หมายถึง การปรับมรรควิธี (Means) ของการบริหารให้เข้ากับจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ของแผนงานของรัฐบาล ซึ่งก่อนอื่นต้องทราบถึงความต้องการของรัฐบาลว่า มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอย่างไรก่อนแล้วจึงนำการบริหาร มาช่วยปฏิบัติการให้สำเร็จผลตามความมุ่งหมายนั้น

นอกจากนี้ Weidner ได้แบ่งการบริหารการพัฒนา เป็น 2 ส่วน คือ กระบวนการและความรู้ทางวิชาการ (Area of study) ส่วนที่เป็นกระบวนการนั้น Weidner มีความเห็นว่า การบริหารการพัฒนาเป็นกระบวนการบริหารงานของรัฐบาลที่นำองค์กรไปสู่การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ถูกกำหนดโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ส่วนที่เป็นความรู้ทางวิชาการ Weidner มองว่า การบริหารการพัฒนาเป็นเรื่องของการศึกษาหาความรู้ทางวิชาการ เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารรัฐกิจที่มุ่งแสวงหาความรู้ในเรื่องบางเรื่อง และเรื่องดังกล่าวจะเป็นที่ยอมรับกันได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่ความศรัทธาของบุคคล กลุ่มบุคคล และประเทศนั้น ๆ

Riggs (1970 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอเมริกันมีความเห็นว่า การบริหารการพัฒนามีความหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ การบริหารการพัฒนา หมายถึง 1) การบริหารแผนงานพัฒนา (Development programs) ทั้งหลายด้วยวิธีการต่าง ๆ ขององค์การขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยของของรัฐบาล เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนที่กำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนา (Developmental objectives) การเสริมสร้างสมรรถนะของการบริหาร

Riggs ยังมีความเห็นว่า การบริหารการพัฒนา ไม่เพียงแต่ครอบคลุมถึงการบริหารแผนงานพัฒนาต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐบาลให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเท่านั้น แต่หมายความรวมไปถึงการเพิ่มสมรรถนะของการบริหารด้วย ซึ่งหมายความว่า การบริหารการพัฒนาจะสมบูรณ์ได้นั้น จะต้องคำนึงถึงสมรรถนะของการบริหาร คือ ต้องทำให้เข้มแข็งขึ้นด้วย และเมื่อ

การบริหารงานมีสมรรถนะเพิ่มมากขึ้น ก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้การพัฒนาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ความคิดเห็นของ Riggs ดังกล่าวนี้ เป็นการให้ความหมายของการบริหารการพัฒนาที่ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาการบริหารหรือเพิ่มพูนสมรรถนะของระบบบริหารด้วย

Hsueh (1962 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) เป็นนักวิชาการที่เกิดในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อธิบายว่า การบริหารการพัฒนามิใช่การบริหารชนิดใหม่ ซึ่งแยกออกมาจากการบริหารรัฐกิจ ในความหมายอย่างกว้าง แต่การบริหารการพัฒนาเป็นการบริหารที่ยึดจุดมุ่งหมาย (Goal-oriented) เป็นหลักและต้องการที่จะเน้นหนักบทบาทเฉพาะอย่างของการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทที่เกี่ยวกับการบริหารเพื่อการพัฒนา (Administration for development)

Lee (1962 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวเกาหลีใต้ กล่าวว่า การบริหารการพัฒนาเป็นการเพิ่มสมรรถนะ (Capability) ของระบบบริหารที่จะรับมืออย่างไม่หยุดยั้งกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางในการสร้างความก้าวหน้าทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

Abueva (1962 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวฟิลิปปินส์ “มีข้อสันนิษฐาน (Assumption) ว่า การบริหารการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารแผนงานพัฒนาต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จได้นั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาการบริหาร (Administrative development)

ดังนั้น การบริหารการพัฒนาจึงเป็นการเพิ่มความสามารถของระบบการเมืองหรือของรัฐของประเทศใดประเทศหนึ่ง เพื่อดำเนินการตามที่ได้ร่วมกันตัดสินใจไว้แล้ว นอกจากนั้น ยังได้ให้คำจำกัดความของการบริหารการพัฒนาว่า หมายถึง การบริหารแผนงานพัฒนาทั้งหลาย ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการปรับปรุงแผนงานต่าง ๆ ขององค์การและการบริหารระบบราชการ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชาติ

Khanna (1962 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวอินเดีย มีความคิดเห็นว่า การบริหารการพัฒนา เป็นการบริหารที่มุ่งดำเนินงานพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งริเริ่มโดยชนชั้นผู้นำและประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

Xuan (1962 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) นักวิชาการชาวเวียดนาม อธิบายว่า การบริหารการพัฒนา หมายถึง การบริหารบรรดาแผนงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแผนงานที่กำหนดขึ้นมาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการสร้างชาติ และเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ-สังคม การบริหารการพัฒนาจะประสบผลสำเร็จได้ จะต้องดำเนินงาน 2 ประการ คือ

1) จัดให้มีการฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และ 2) ปรับปรุงองค์การบริหารทั้งหลายที่มีอยู่ และจัดตั้งหน่วยงานใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อปฏิบัติงานตามแผนงานพัฒนาต่าง ๆ

อาษา เมฆสวรรค์ (2515 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) ได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหารการพัฒนาว่า แบ่งเป็น 2 ทรรศนะ ตามทรรศนะประการแรกนั้น ถือว่า การบริหารการพัฒนา หรือ Development administration คือ การบริหารงานหรือการบริหารราชการในประเทศด้อยพัฒนาที่มุ่งมั่นที่จะดำเนินการพัฒนา ดังที่เขียนในภาษาอังกฤษว่า Administration in poor developed countries which are committed to development ส่วนอีกทรรศนะหนึ่ง เห็นว่า การบริหารการพัฒนา ได้แก่ การบริหารเพื่อการพัฒนาหรือการบริหารตามโครงการพัฒนาของประเทศ หรือ Administration in development or administration of a program of national development ตามความเข้าใจอย่างง่าย ๆ ทั่ว ๆ ไป

ปฐม มณีโรจน์ (2518 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) ไม่ได้ให้ความหมายของการบริหารการพัฒนาไว้โดยตรง แต่ได้กล่าวถึง แนวคิดของการบริหารการพัฒนาว่า แนวคิดนี้ได้สำรวจพิจารณากันมาอย่างค่อนข้างละเอียดแล้วในข้อเขียนทั้งภาษาต่างประเทศและภาษาไทย คำนิยามที่มีผู้ให้ไว้ต่าง ๆ กัน ก็มีพิสัยครอบคลุมตั้งแต่ที่หมายถึงการบริหารรัฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาจนถึงการบริหารขององค์การ โครงการ หรืองานใด ๆ ที่มีลักษณะเกี่ยวข้องหรือเป็นงานพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีความเจริญในระดับใด โดยปกติจะเป็นงานที่มีลักษณะบุกเบิก มีการใช้ความคิดประดิษฐ์ สร้างสรรค์สูง และเกี่ยวพันกับปัจจัยหรือตัวแปรนานาชนิดที่มีลักษณะพลวัตและไม่แน่นอนสูงกว่าการบริหารในองค์การธรรมดา พอจะประมวลสรุปสาระสำคัญได้ว่า เป็นการบริหารการพัฒนาประเทศ

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) มีความเห็นว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ถือว่า การบริหารการพัฒนามีขอบเขต ครอบคลุมไปถึงการเมืองด้วย และบางคนมีแนวคิดกว้างมากถึงขนาดที่กล่าวว่า การบริหารการพัฒนา หมายถึง การบริหารการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ไม่ว่าจะกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เป็นไปตามนโยบายและแผน ย่อมถือว่าอยู่ในขอบเขตของการบริหารการพัฒนาทั้งสิ้น โดยมีขอบเขตทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหาร ฉะนั้น การบริหารการพัฒนา จึงย่อมหมายถึง การบริหารของงานพัฒนาหรือการนำเอาโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ไปดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งการพัฒนาการบริหารหรือการทำให้การบริหารมีขีดความสามารถเพิ่มมากขึ้น และอาจเขียนเป็นรูปสมการดังนี้

Development administration (การบริหารการพัฒนา) = Administration of development (การบริหารเพื่อการพัฒนา) + Development of administration (การพัฒนาการบริหาร) หรือ DA = A of D + D of A

อุทัย เลาหวิเชียร (2525 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) เขียนบรรยายถึงการบริหารการพัฒนาว่าหมายถึง หน่วยงานทางราชการ หรือกระบวนการของรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้น เพื่อบริหารกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การบริหารการพัฒนาจะช่วยให้กลไกต่าง ๆ ของรัฐเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของงานพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การบริหารการพัฒนาตามแนวคิดของอุทัย เลาหวิเชียร นั้น ยังมีความหมายรวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการควบ การบริหารโดยประชาชนหรือผู้รับบริการด้วย

กมล อดุลพันธุ์ (2527 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) อธิบายถึงความหมายของคำว่า การบริหารพัฒนาว่า เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยได้มีผู้บัญญัติศัพท์ต่าง ๆ กัน แต่ที่เป็นที่นิยมกันนั้น ใช้คำว่า การบริหารการพัฒนา เมื่อเป็นการปฏิบัติการ และใช้คำว่า พัฒนบริหารศาสตร์หรือวิชาการบริหารการพัฒนา เมื่อเป็นหลักวิชาที่นำมาใช้เรียนใช้สอนกันได้ (A field of study)

ติน ปรัชพฤทธิ์ (2528 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) อธิบายว่า การบริหารการพัฒนา (Development administration, administration of development หรือ a of d) หมายถึง การนำเอาความสามารถที่มีอยู่ในการพัฒนาการบริหารมาลงมือ ปฏิบัติตามนโยบายแผน แผนงาน หรือโครงการพัฒนาประเทศจริง ๆ เพื่อให้บังเกิดความเปลี่ยนแปลง ตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า และความเปลี่ยนแปลงตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้านี้ จะมุ่งความเจริญงอกงาม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ อันจะนำไปสู่การลดความทุกข์ยากของคนทั้งที่อยู่ในองค์การ (ข้าราชการ) และที่อยู่ภายนอกองค์การ (ประชาชน)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2531 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) ได้กล่าวสรุปถึงการบริหารการพัฒนาตามแนวคิดของจอร์ช เอฟ. แก้นท์ ข้างต้นว่า การบริหารการพัฒนานั้น ถูกสร้างขึ้นเพื่อแยกเป้าหมายของการบริหาร เพื่อให้การสนับสนุนและการจัดการสำหรับการพัฒนาออกจากการบริหารกฎหมายและความเป็นระเบียบ และเนื่องจากการบริหารเพื่อการพัฒนามิใช่จะรวมถึงเฉพาะสมรรถนะที่จะเติบโตและเปลี่ยนแปลงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและเป้าหมายอันสูงสุดของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าอีกด้วย ดังนั้น การบริหารการพัฒนาจึงมีความเกี่ยวพันกับการบริหารทั้งด้านภายในและภายนอก

จากแนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนาของนักวิชาการหรือผู้รู้ของต่างประเทศและของไทยรวม 20 คน ข้างต้น ทำให้กล่าวได้ว่า คำว่า การบริหารการพัฒนา นั้น เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1950 โดย จอร์จ เอฟ. แก้นท์ ได้เริ่มใช้ความหมายนี้ ในปี ค.ศ. 1955 หรือ ค.ศ. 1956 เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางพื้นฐานสำหรับการวิจัยทางการบริหารและเพื่อใช้ในโครงการฝึกอบรมสำหรับสถาบันการศึกษาด้านการพัฒนาชนบท ซึ่งต่อมาได้จัดตั้งขึ้นที่ คามิลลา (Comilla) ในปากีสถาน

ตะวันออก (บังคลาเทศ) และที่ปาชาวา (Pashawar) ในปากีสถานตะวันตก ความหมายเริ่มแรกของคำว่า การบริหารการพัฒนา ของแก้นท์ นั้น ต้องการแสดงให้เห็นถึงข้อแตกต่างที่สำคัญของการบริหารที่เน้นการสนับสนุนและการจัดการสำหรับงานพัฒนากับการบริหารที่เน้นในเรื่องกฎหมายและความเป็นระเบียบ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่

กรีติ ยศยิ่งยง (2549, หน้า 38-39) ได้เสนอแนวคิดการบริหารงานสมัยใหม่ในขณะที่องค์การทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจต่างได้ขยายตัวเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ความยุ่งยาก ความลับซับซ้อนในการจัดการเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมเป็นอย่างมาก รูปแบบและสูตรทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ จึงถูกพัฒนาขึ้นมาช่วยผู้บริหารวิเคราะห์และช่วยตัดสินใจต่าง ๆ เพื่อให้ยังคงมีประสิทธิภาพสูงต่อไปและขณะเดียวกัน วิธีการเชิงระบบก็ช่วยให้การจัดการเกิดความรอบคอบในการจัดการต่าง ๆ พร้อมทั้งช่วยให้องค์การสามารถปรับตัวสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภายนอกได้ตลอดเวลาด้วยการจัดการสมัยใหม่ เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางที่จะคอยเป็นเครื่องมือ เพื่อช่วยให้ทิศทางอัตราเติบโตและการเปลี่ยนแปลงขององค์การมีความเหมาะสม และช่วยให้มีโอกาสเจริญเติบโตได้ อีกแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ จึงเน้นเรื่องการเติบโตขององค์การเป็นสำคัญ โดยใช้ทั้งคณิตศาสตร์และระบบเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ คือ

1. การจัดการโดยใช้คณิตศาสตร์ เพื่อช่วยการตัดสินใจ (Quantitative or decision making approach) เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่ได้เป็นอย่างดี แต่วิธีการนี้จะมองข้ามเรื่องราวที่เป็นข้อมูลเชิงบรรยายความอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้บริหารด้วย ทำให้ปัจจัยที่ไม่สามารถวัดได้แน่นอน ทำให้มีข้อเสีย คือไม่สามารถแบ่งส่วนให้กะทัดรัดและชัดแจ้งได้ แต่การที่มีการให้ความสำคัญสำหรับวิธีการนี้ ในแง่ของการคิดและการตัดสินใจกระทำที่จะช่วยให้ผู้บริหารมีการใช้สามัญสำนึกมีการคิดที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจ จะทำได้เฉพาะข้อมูลที่แสดงออกมาในรูปของปริมาณทางคณิตศาสตร์ที่เป็นแบบแผนได้เท่านั้น

2. การจัดการเชิงระบบ (System approach or adaptive or ecological approach) คือ ระบบการจัดการอย่างเป็นระบบที่ปัจจัยต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องกัน มีการแปลงข้อมูล และการกระทำของมนุษย์ในลักษณะที่มีการนำสิ่งที่นำเข้า เข้าสู่ระบบและแปรสภาพออกมาเป็นผลผลิตที่ออกนอกระบบ ภายในระบบจะประกอบด้วยระบบย่อยที่รวมและเกี่ยวพันกันอยู่เป็นระบบใหญ่ที่สัมพันธ์กันโดยตลอด ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนใดส่วนหนึ่งก็จะมีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ด้วยเสมอ การจัดการเชิงระบบหรือการจัดการเชิงปรับตัวนี้ จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ขององค์การที่จะต้องทำการปรับตัวสมดุลกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ภายในและภายนอกองค์การให้ประสาน

สนับสนุนกันได้อย่างดีในทุกแง่ทุกมุม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจ และตลาดภายนอก ควบคู่กับระบบการผลิต การจัดจำหน่าย การเงิน และความสามารถในการจัดการของแต่ละหน่วยงาน เพื่อเป้าหมายที่จะสามารถอยู่รอด และมีทรัพยากรที่เข้มแข็งมั่นคง พร้อมจะรับกับการกดดัน อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกให้มีส่วนประกอบที่เหมาะสม โดยรวมเอาหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน พร้อมกับปรับตัวที่จะรับกับสิ่งใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

แนวความคิดของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่หรือการจัดการนิยม (Managerialism) ตั้งอยู่บนสมมติฐานของความเป็นสากลทฤษฎีการบริหารและเทคนิควิธีการจัดการว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งในแง่ของการบริหารรัฐกิจและบริหารธุรกิจ ซึ่งเป็นกระแสแนวความคิดที่สอดคล้องกับรัฐประศาสนศาสตร แบบคลาสสิคของ Wilson (1887 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2535) ที่เน้นแยกการเมืองออกจากการบริหารงาน และหลักวิทยาศาสตร์การจัดการ (Scientific management) ของ Talor (1877 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2535) โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการประหยัด (Economy) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) แนวความคิดดังกล่าวต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และวิธีการบริหารภาครัฐไปจากเดิมที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (Input) และอาศัยกฎระเบียบเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความถูกต้อง สุจริต และเป็นธรรม โดยหันมาเน้นถึงวัตถุประสงค์และสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานทั้งในแง่ของผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) และความคุ้มค่า ของเงิน (Value for money) รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ให้มากขึ้น เช่น การวางแผนกลยุทธ์ การวัดและประเมินผล การบริหารคุณภาพโดยรวม การรื้อปรับระบบ เป็นต้น

Boston (1966 อ้างถึงใน สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 8, 2558) ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ ดังนี้

1. มองว่าการบริหารงานมีลักษณะของความเป็นสากลภาพหรือไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการบริหารงานของภาคธุรกิจเอกชนและการบริหารงานภาครัฐ

2. ปรับเปลี่ยนการให้น้ำหนักความสำคัญไปจากเดิมที่มุ่งเน้นไปการควบคุมทรัพยากร (ปัจจัยนำเข้า) และกฎระเบียบเป็นเรื่องของการควบคุมผลผลิตและผลลัพธ์หรือปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญในภาระรับผิดชอบต่อกระบวนงาน (Process accountability) ไปสู่ภาระรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ (Accountability for results)

3. ให้ความสำคัญต่อเรื่องทักษะการบริหารจัดการมากกว่าการกำหนดนโยบาย

4. โอนถ่ายอำนาจการควบคุมของหน่วยงานกลาง (Devolution of centralized power) เพื่อให้อิสระและความคล่องตัวแก่ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน

5. ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานราชการใหม่ให้มีขนาดเล็กลงในรูปแบบของหน่วยงานอิสระในกำกับ โดยเฉพาะการแยกส่วนระหว่างภารกิจงานเชิงพาณิชย์และไม่ใช่เชิงพาณิชย์ (การกำกับ ดูแล ควบคุม) ภารกิจงานเชิงนโยบายและการให้บริการออกจากกันโดยเด็ดขาด

6. เน้นการแปรสภาพกิจการของรัฐให้เป็นเอกชนและให้มีการจ้างเหมาบุคคลภายนอก (Outsourcing) รวมทั้งการประยุกต์ใช้วิธีจัดจ้างและการแข่งขันประมูลงาน (Competitive tendering) เพื่อลดต้นทุน

7. ปรับเปลี่ยนรูปแบบสัญญาจ้างบุคคลากรภาครัฐให้มีลักษณะเป็นระยะสั้นและกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงให้มีความชัดเจน สามารถตรวจสอบได้

8. เลียนแบบวิธีการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเอกชน เช่น การวางแผนกลยุทธ์และแผนธุรกิจ การทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน (Performance agreement) การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราว/ เฉพาะกิจ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานและการให้ความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์การ (Corporate image)

9. มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลตอบแทนในรูปของตัวเงิน (Monetary incentives)

10. สร้างระเบียบวินัยและความประหยัดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยพยายามลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลผลิต

Hood (1991 อ้างถึงใน สุพจน์ ทรายแก้ว, 2545, หน้า 11) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญ ๆ ของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้หลายประการ กล่าวคือ

1. เป็นกระบวนการบริหารที่เน้นการบริหารงานในแบบมืออาชีพ ทำให้ผู้บริหารมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงาน

2. เป็นกระบวนการบริหารที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ให้ความสำคัญต่อภาระรับผิดชอบต่อผลงานมากกว่าภาระรับผิดชอบต่อกระบวนการ เป็นกระบวนการบริหารที่ให้ความสำคัญต่อการควบคุมผลสัมฤทธิ์และการเชื่อมโยงให้เข้ากับการจัดสรรทรัพยากร และการให้รางวัล

3. เป็นกระบวนการบริหารที่พยายามปรับปรุงโครงสร้างองค์การ เพื่อทำให้หน่วยงานมีขนาดเล็กลงและเกิดความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน โดยให้มีการจ้างเหมางานบางส่วนออกไป

4. เป็นกระบวนการบริหารที่เป็นให้มีการแข่งขันในการบริการสาธารณะ อันจะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพให้ดีขึ้น

5. ปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานให้มีความทันสมัยและเลียนแบบวิธีการของภาคเอกชน

6. เป็นกระบวนการบริหารที่เสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน ความประหยัด และคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร

กรมการปกครอง (2545, หน้า 6-9 อ้างถึงใน สุพจน์ ทรายแก้ว, 2545) ได้เสนอแนวทางการทำงานแนวใหม่ขององค์กรดังนี้

1. การเปลี่ยนกรอบการทำงานแบบเดิม ๆ ที่เคยเน้นการบริหารงานตามหน้าที่ (Functional management) มาเป็นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result-based-management) ซึ่งมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานในทุกระดับขององค์กร ดังในหน่วยงานราชการต้องจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic plan) และแผนประจำปี (Annual plan) พร้อมกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางการดำเนินงาน เป้าหมายในการดำเนินงานของหน่วยงานให้ชัดเจน รวมทั้งจัดทำตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key performance indicator-KPI) เพื่อประโยชน์ในการวัดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ทั้งในรูปผลผลิต (Output) หมายถึง จำนวนชิ้นหรือปริมาณงานที่ทำได้ และในรูปผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งคือผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โดยจะเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณรูปแบบใหม่ คือ การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based budgeting)

2. การปรับเปลี่ยนกรอบภารกิจของหน่วยงานราชการล่าง ๆ โดยต้องขจัดภารกิจที่ไม่จำเป็นหรือล้าสมัยลง และเน้นการดำเนินงานเฉพาะภารกิจหลัก (Core business) แยกออกจากภารกิจรอง (Non-core business) แล้วมอบภารกิจที่ราชการทั้งส่วนกลางและภูมิภาคไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการเองไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนดำเนินการแทน เน้นการจ้างเหมาให้เอกชนภายนอก (Outsourcing) รับไปดำเนินการแทน

3. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัว (Flexibility) และเกิดประสิทธิภาพ (Efficiency) มากขึ้น โดยพยายามนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness) ในการดำเนินงานอย่างสูงสุด

4. องค์การภาคราชการที่ดีต้องมีขนาดจิ๋วแต่แจ๋ว (Small but smart) เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human resource management) เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์กร ซึ่งสามารถพัฒนาและนำศักยภาพมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงชุดแก่องค์กรได้แตกต่างจากเดิมที่เคยเน้นเพียงการบริหารงานบุคคลเท่านั้น โดยการพัฒนาทรัพยากรบุคคลจะเน้นไปที่การแก้อบรม และเป็นการพัฒนาทั้งในด้านทักษะ ทัศคติ ศักยภาพ และสมรรถภาพของบุคลากรในองค์กรอาจแตกต่างกันที่ระดับและหลักสูตร เพื่อความเหมาะสมกับประโยชน์ที่บุคลากรจะนำไปใช้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวบุคลากรเองและแก่องค์กรโดยรวมต่อไป

5. นอกเหนือจากการมุ่งที่การปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบราชการแล้ว ยังมุ่งไปที่ความโปร่งใสของระบบ (Transparency) ที่พร้อมให้มีการตรวจสอบได้ ต้องสร้างหลักแห่ง

ความรับผิดชอบ (Responsibility) ซึ่งหมายถึง การรู้จักรับผิดชอบในภารกิจที่ได้รับมอบหมายและหลักแห่งความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) ที่หมายถึง มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่องานหรือสิ่งที่กระทำไปโดยเฉพาะกับประชาชน ซึ่งพร้อมให้มีการตรวจสอบได้เช่นกัน ที่สำคัญเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม (Participation) นอกจากนี้ ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2540, หน้า 24) ได้ชี้ถึงคุณลักษณะสำคัญของการจัดการ

ภาครัฐแนวใหม่ว่า ประกอบด้วย

1. การให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน
2. การลดการควบคุมจากส่วนกลางและเพิ่มอิสระในการบริหารให้แก่หน่วยงาน
3. การกำหนด การวัด และการให้รางวัลแก่ผลการดำเนินงาน ทั้งในระดับองค์การและระดับบุคคล
4. การสร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านของบุคลากร เช่น ระบบการอบรม ระบบค่าตอบแทน ระบบคุณธรรม และเทคโนโลยี เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อช่วยให้หน่วยงานสามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์
5. การเปิดกว้างต่อแนวคิดในเรื่องของการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองและระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของภาคเอกชน ในขณะเดียวกันภาครัฐก็หันมาทบทวนตัวเองว่าสิ่งใดควรทำเองและสิ่งใดควรปล่อยให้เอกชนทำ

พัฒนาการของการบริหารจัดการภาครัฐ

การบริหารจัดการภาครัฐเป็นศาสตร์ที่พัฒนามาจากทฤษฎีทางด้านรัฐศาสนศาสตร์และการบริหารรัฐกิจ ซึ่งมีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักคิดหลายท่านได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับพัฒนาการของแนวคิดดังกล่าว โดยแบ่งตามลักษณะเค้าโครงความคิด หรือที่เรียกว่า พาราไดม์ ซึ่งพอจำแนกได้ดังนี้

1. การแยกการบริหารกับการเมืองออกจากกันเป็นสองส่วน (ค.ศ. 1900-1926) ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาวิชาบริหารรัฐกิจ เป็นแนวความคิดของการแยกการบริหารกับการเมืองออกจากกันเป็นสองส่วน เป็นแนวความคิดของนักรัฐศาสตร์ โดย Goodnow (1990 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ พิมลจินดา, 2554) ได้กล่าวว่า รัฐบาลมีหน้าที่แตกต่างกันอยู่ 2 ประการ คือ การเมืองและการบริหาร กล่าวคือ การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายหรือการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐ ส่วนการบริหารเป็นการนำนโยบายต่าง ๆ เหล่านั้น ไปปฏิบัติ ส่วน White (1926 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ พิมลจินดา, 2554) ได้ชี้ให้เห็นว่า การเมืองไม่ควรเข้ามาแทรกแซงการบริหาร การศึกษาเรื่องการบริหารรัฐกิจควรจะเป็นการศึกษาในแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการศึกษาถึงความจริง ปลอดจากค่านิยมของผู้ที่ศึกษาหน้าที่ของการบริหารก็คือ ประหยัดและประสิทธิภาพ ส่วนการศึกษา เกี่ยวกับ

เรื่องการกำหนดนโยบายสาธารณะและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นเรื่องของนักรัฐศาสตร์ ในระยะนี้ วิชาการบริหารรัฐกิจถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของวิชารัฐศาสตร์

2. หลักของการบริหารจัดการ (ค.ศ. 1927-1937) เป็นช่วงที่ต่อจากแนวความคิดแรก โดยมองว่าวิชาการบริหารรัฐกิจเป็นเรื่องของหลักต่าง ๆ ของการบริหารที่มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์แน่นอน สามารถค้นพบได้ และนักบริหารสามารถที่จะนำเอาหลักต่าง ๆ เหล่านั้น ไปประยุกต์ได้ ในแนวความคิดนี้มุ่งที่สิ่งหรือประเด็นที่ศึกษา ซึ่งก็คือ ความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของการบริหาร ไม่ได้สนใจเกี่ยวกับสถาบันที่ศึกษา เพราะมองว่าการบริหารรัฐกิจและธุรกิจสามารถใช้หลักของการบริหารอย่างเดียวกันได้ ตัวอย่างหลักเกณฑ์การบริหารที่มีชื่อเสียง เช่น หลักที่เป็นหน้าที่ของนักบริหาร คือ POSDCORB ของ Gulic and Urwick (1937 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ พิมลจินดา, 2554) เป็นต้น ต่อมาพาราไดม์นี้ได้รับการโจมตีจากนักวิชาการสมัยต่อมาว่า การบริหารกับการเมืองไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และหลักการบริหารต่าง ๆ นั้น ไม่สอดคล้องลงรอยตามหลักของเหตุผล หลักทุกอย่างของการบริหารจะมีหลักที่ตรงกันข้ามกันเสมอ หลักต่าง ๆ ของการบริหารไม่สามารถใช้ได้ในทางปฏิบัติ จะเป็นได้แค่เพียงภาษิตทางการบริหารเท่านั้น

3. การบริหารรัฐกิจ คือ รัฐศาสตร์ (ค.ศ. 1950-1970) เป็นยุคที่วิชาการบริหารรัฐกิจได้กลับคืนไปเป็นสาขาหนึ่งของวิชารัฐศาสตร์อีกครั้ง ทำให้มีการกำหนดสถาบันที่จะศึกษาใหม่ว่าคือการบริหารราชการของรัฐบาล แต่ไม่ได้พิจารณาสิ่งที่มุ่งศึกษา (Focus) ไป และในยุคนี้ การศึกษาไม่มีความก้าวหน้าในการศึกษามากนัก และนักวิชาการบริหารรัฐกิจเริ่มเห็นความต่ำต้อยและใช้ประโยชน์ของการศึกษาในแนวทางนี้

4. การบริหารรัฐกิจ คือ วิทยาการทางการบริหาร (ค.ศ. 1956-1970) เป็นช่วงที่นักวิชาการทางการบริหารรัฐกิจได้เริ่มค้นหาแนวทางใหม่ โดยได้เริ่มมาศึกษาถึงวิทยาการทางการบริหาร ซึ่งหมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีองค์การ (Organization theory) และวิทยาการจัดการ (Management science) การศึกษาทฤษฎีองค์การเป็นการศึกษาของนักวิชาการทางจิตวิทยาสังคม สังคมวิทยา บริหารรัฐกิจ และบริหารรัฐกิจที่จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมขององค์การ พฤติกรรมของคนดีขึ้น ส่วนวิทยาการจัดการเป็นการศึกษาของนักวิชาการทางด้านสถิติ การวิเคราะห์ระบบคอมพิวเตอร์ศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และบริหารรัฐกิจที่จะช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อที่จะใช้วัดประสิทธิผลของการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องแน่นอนยิ่งขึ้น การศึกษาในพาราไดม์นี้ จึงเป็นการศึกษาที่มุ่งถึงสิ่งหรือประเด็นที่ศึกษา (Focus) แต่ไม่กำหนดสถานที่จะศึกษา (Lucus) เพราะมองว่าการบริหารไม่ว่าจะเป็นการบริหารรัฐกิจหรือธุรกิจ หรือสถาบันอะไรก็ตาม ย่อมไม่มีความแตกต่างกัน

5. การบริหารรัฐกิจ คือ การบริหารรัฐกิจ (ค.ศ. 1970) นักบริหารรัฐกิจได้พยายามที่จะสร้างพาราไดม์ใหม่ ๆ ขึ้นมาแทนพาราไดม์เก่า ๆ ที่เคยมีมาก่อน จะเป็นลักษณะของสหวิทยาการ

การสังเคราะห์ ความรู้ความสามารถในสาขาวิชาการต่าง ๆ มาใช้แก้ปัญหาในสังคม ความโน้มเอียงไปสู่เรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตในเมือง ความสัมพันธ์ทางการบริหารระหว่างองค์การของรัฐและองค์การของเอกชน เขตแดนร่วมกันระหว่างเทคโนโลยีและสังคม นอกจากนี้ นักวิชาการบางคนยังสนใจเพิ่มขึ้น ในเรื่องของนโยบายศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง กระบวนการกำหนด และการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ และการวัดผลได้ของนโยบาย อันเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอยู่แยกไม่ออก

6. การจัดการภาครัฐ (Public management) ในทศวรรษ 1970 เมื่อสาขาวิเคราะห์นโยบายเริ่มฝึกคนเข้าไปเป็นนักบริหารในภาครัฐก็เริ่มเห็นปัญหาทันทีว่า จำเป็นต้องพัฒนาทักษะอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากการสร้างทางเลือกนโยบาย ข้อสำคัญโอกาสที่จะใช้ทักษะวิเคราะห์นโยบายนั้นค่อนข้างน้อย ผู้บริหารเองก็ต้องการทักษะการจัดการมากกว่า สถาบันที่สอนสาขาการวิเคราะห์นโยบายจึงเปิดหลักสูตรใหม่ ๆ ในด้านการจัดการ การวิเคราะห์นโยบายจึงหันไปเรียกแนวทางที่เปิดใหม่นี้ว่าการจัดการภาครัฐ เนื้อหาของหลักสูตรการจัดการภาครัฐก็คือ หลักสูตรการจัดการทั่วไป ในยุคที่หลักการบริหารรุ่งโรจน์ในสมัยนีโอคลาสสิกนั่นเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหลักเหตุผลหรือจักรกลกับกลุ่มมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิต กลุ่มเหตุผล ประกอบด้วย การศึกษาของกลุ่มเหตุผลจะเน้นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามทางการจัดการ เน้นการวัดผลงานการให้รางวัลโดยอาศัยผลงานที่มีหลักฐานในช่วงทศวรรษ 1970 หลักเหตุผลครอบงำความคิดของการจัดการภาครัฐเกือบจะโดยสิ้นเชิง แต่พอต้นทศวรรษ 1980 หนังสือชื่อ In search of excellence ของปีเตอร์ (Peters) และวอเตอร์แมน (Waterman) ได้เปลี่ยนความคิดนี้ เพราะในหนังสือเล่มนี้ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของบริษัทอเมริกันส่วนใหม่ไม่ได้ใช้หลักเหตุผล ตรงกันข้ามกลับใช้หลักสิ่งมีชีวิตและกลยุทธ์ด้านความเป็นมนุษย์ รวมทั้งแนวทางวัฒนธรรมองค์การ หนังสือเล่มนี้ จึงมีส่วนกระตุ้นการบริหารภาครัฐให้หันมาสนใจมิติมนุษย์ ซึ่งไม่นานก็แพร่ไปทั่วอาณาบริเวณของการศึกษาการจัดการภาครัฐ นักวิชาการหลายคนเริ่มคิดว่าอาจสร้างความเป็นเลิศให้กับการบริหารภาครัฐได้ ตัวอย่างเช่น การเสนอให้ใช้แนวทางการพัฒนาองค์การ (Organizational development) การจัดการคุณภาพรวมทั้งองค์การ (Total quality management) และการจัดการกลยุทธ์ที่เน้นวัฒนธรรม (Culturally oriented strategic management) นอกจากนั้นกลุ่มการจัดการภาครัฐยังแบ่งแนวทางการศึกษาของตนออกเป็นอีก 3 สาขา คือ การจัดการเชิงปริมาณหรือเชิงวิเคราะห์ ซึ่งพัฒนามาจากการวิเคราะห์นโยบายและเศรษฐศาสตร์ จะเน้นการใช้เทคนิคเชิงกลยุทธ์ชั้นสูงต่าง ๆ เช่น การพยากรณ์ การวิเคราะห์ต้นทุนผลประโยชน์ การจัดการเพื่อการปลดปล่อย เป็นแนวคิดที่มองว่า ข้าราชการไม่ได้เป็นคนเลว ผู้บริหารภาครัฐเป็นคนที่มีความสามารถสูงและรู้วิธีการจัดการดี แต่ปัจจุบันกำลังติดต่ออยู่กับดักของระบบที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะปลดปล่อยข้าราชการออกจากระบบนี้

นักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จะต้องให้ผู้บริหารได้มีโอกาสบริหาร ต้องสนับสนุนให้เกิดการคิดกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยหาทางลดกฎระเบียบและการจัดการที่มุ่งเน้นตลาด

7. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ถ้ามองการพัฒนาการการจัดการภาครัฐแนวใหม่จะเห็นว่า พัฒนามาจากการจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะการจัดการภาครัฐในแนวทางการจัดการเพื่อการปลดปล่อย และแนวทางการจัดการที่มุ่งเน้นตลาด และการจัดการภาครัฐทั้ง 2 แนวทางนี้ก็มีรากฐานมาจากทฤษฎีทางเลือกสาธารณะและเศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่หรือเศรษฐศาสตร์องค์การ มีลักษณะเด่น คือ ความพยายามแก้ปัญหาของระบบราชการแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงในด้านประสิทธิภาพและการให้บริการประชาชน ซึ่งหัวใจสำคัญของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ก็คือ การปฏิรูประบบราชการนั้นเอง ดังนั้น ในสถานการณ์ปัจจุบันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ แนวโน้มการเปิดเสรีในด้านต่าง ๆ เศรษฐกิจไร้พรมแดน การแข่งขันในเวทีโลกรุนแรงมากขึ้น เศรษฐกิจสังคมเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ กระแสสังคมเข้าสู่ยุคประชาธิปไตย การบริหารจัดการแนวใหม่ที่ยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องเพิ่มศักยภาพและความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการของระบบที่เปลี่ยนแปลงไป ที่ผ่านมาเราจะเห็นว่า องค์กรภาคเอกชนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองในด้านโครงสร้างระบบการบริหารจัดการและบุคลากรเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงได้ดีพอสมควร แต่องค์กรภาครัฐกลับมีข้อจำกัด เนื่องจากที่ผ่านมานั้น ระบบราชการไทยมีปัญหาที่สำคัญ คือ ความเสื่อมถอยของระบบราชการและการขาดธรรมาภิบาล ถ้าภาครัฐไม่ปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารจัดการของภาครัฐเพื่อไปสู่องค์กรสมัยใหม่โดยยึดหลักธรรมาภิบาลก็จะส่งผลบั่นทอนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตด้วย แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ที่ยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะส่งผลทำให้ภาครัฐทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการดังนี้

1. การปรับวิธีการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและเน้นผลงาน
2. ปรับการบริหารงานให้เป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้
3. ปรับบทบาทภารกิจและกลยุทธ์ โดยให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วม

ดังนั้น การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ New public management จึงเป็นแนวคิดพื้นฐานของการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ของภาครัฐและยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม มีแนวทางในการบริหารจัดการดังนี้

1. การให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน

2. คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก
3. รัฐพึงทำบทบาทเฉพาะที่รัฐทำได้ดีเท่านั้น
4. ลดการควบคุมจากส่วนกลาง เพิ่มอิสระแก่หน่วยงาน
5. ระบบการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์
6. มีระบบสนับสนุนทางด้านบุคลากรและเทคโนโลยี
7. เน้นการแข่งขันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเอกชน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงมีความจำเป็นจะต้องเร่งพัฒนาองค์กรภาครัฐให้มีศักยภาพและความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยการริเริ่มแนวคิดใหม่ขององค์กรในอนาคต ซึ่งก็คือ องค์กรจะต้องมีการปรับตัว ทั้งทางด้านโครงสร้าง วัฒนธรรม และค่านิยมขององค์กร ผู้บริหารจะต้องถ่วงดุลระหว่างโครงสร้าง รูปแบบ และกระบวนการบริหารจัดการ ระบบข้อมูลสารสนเทศ ระบบการจูงใจและลงโทษ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการวางแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน ดังนั้น รูปแบบขององค์กรในอนาคตจะมีลักษณะเป็นแบบราบ มีการทำงานเป็นทีม และการเชื่อมโยงแบบเครือข่าย แต่โครงสร้างดังกล่าวจะไม่คงที่ตายตัว คือ จะต้องมีความยืดหยุ่นเตรียมพร้อมรับกับการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบันและการค้นหาแนวกลยุทธ์ใหม่ ๆ ที่มีการพัฒนาให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา องค์กรในอนาคตจะให้ความสำคัญกับความหลากหลายของการเรียนรู้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในอนาคตจะต้องมีการนำเครื่องมือการจัดการต่าง ๆ ที่มีอยู่หลากหลายมาปรับใช้ในองค์กรให้เหมาะสม ดังนั้น การที่จะนำเครื่องมือในการบริหารจัดการต่าง ๆ มาใช้และให้เกิดประโยชน์กับองค์กรได้อย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2548) แผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐกิจ คือ กระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด รวมถึงการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อันเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public interest) ทั้งยังเป็นการสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนอีกด้วย

ความสำคัญของแผนยุทธศาสตร์

1. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยให้องค์การสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะการกำหนดแผนยุทธศาสตร์นั้นให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ

2. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยให้หน่วยงานในภาครัฐกิจตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนเอื้ออำนวยความสำเร็จและความล้มเหลวล้มเหลวต่อเป้าประสงค์ขององค์การ

3. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management, NPM) ที่ให้ความสำคัญการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐกิจทั้งระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยในประเทศไทยเรียกว่า การปฏิรูประบบราชการ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐกิจยังต้องดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งเป็นกระแสหลักในการบริหารรัฐกิจปัจจุบัน

4. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยยกระดับระบบการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based budgeting)

5. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยในการสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพินิจพิเคราะห์ วางแผน และนำเสนอทางเลือกในการบริหารจัดการแบบใหม่ ๆ ที่หลุดพ้นจากกรอบพันธนาการทางความคิด อันเกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติราชการที่ล้าสมัยและไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน

6. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหลักการประชาธิปไตย ในแง่ของการมีส่วนร่วม (Participation) และการกระจายอำนาจ (Decentralization)

กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

แผนยุทธศาสตร์ หมายถึง ทิศทางหรือแนวทางปฏิบัติตามพันธกิจและภารกิจ (Mission) ให้สัมฤทธิผลตามวิสัยทัศน์ (Vision) และเป้าประสงค์ขององค์การ (Corporate goal) แผนยุทธศาสตร์ที่ดีนั้น จะต้องถูกกำหนดขึ้นตามวิสัยทัศน์ขององค์การ อันเป็นผลผลิตทางความคิดร่วมกันของสมาชิกในองค์การที่ได้ทำงานร่วมกันหรือจะทำงานร่วมกัน โดยวิสัยทัศน์นี้ เป็นความเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นจุดหมายปลายทางที่องค์การประสงค์จะไปให้ถึง และวิสัยทัศน์นี้ มีการแปลงออกมาเป็นวัตถุประสงค์ (Objective) ที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดได้ ทั้งนี้องค์การสามารถใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบในการประเมินผลงานประจำปีงบประมาณ ยิ่งไปกว่านั้นองค์การยังสามารถใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) เพื่อการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้อีกด้วย

สำหรับกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์นั้น มีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal environment) และ

1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External environment)

2. การจัดวางทิศทางขององค์การ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision)

2.2 การกำหนดภารกิจ (Mission)

2.3 การกำหนดเป้าประสงค์ขององค์การ (Corporate goal)

2.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives)

2.5 การกำหนดดัชนีชี้วัดผลงานระดับองค์การ (Organization's key performance indicators, KPIs) และ

2.6 การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy)

3. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เป็นการดำเนินการเพื่อทำให้ยุทธศาสตร์ที่ได้ถูกกำหนดขึ้นมีความเป็นรูปธรรม ปฏิบัติได้จริง อันจะนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าประสงค์ขององค์การ โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์นั้น ประกอบด้วย

3.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามขององค์การ หรือที่มักนิยมเรียกกันว่า การทำสวอท-อณาไลษิส (SWOT Analysis) อันประกอบไปด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness) การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และการวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats) ขององค์การ

3.2 การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์

3.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ พร้อมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบและหน่วยงานสนับสนุน

3.4 การกำหนดดัชนีชี้วัดผลงานระดับองค์การและระดับหน่วยงาน (Strategic plan's KPIs)

3.5 กำหนดยุทธวิธี (Tactics) หรือแผนงานในการปฏิบัติ และ

3.6 การกำหนดเป้าหมาย (Targets) ของแต่ละกิจกรรม (Activities) พร้อมกับดัชนีชี้วัดผลงานระดับแผนปฏิบัติการ (Action plan's KPIs)

ความแตกต่างระหว่างการวางแผนยุทธศาสตร์กับการวางแผนทั่วไป

การวางแผนยุทธศาสตร์ เป็นการวางแผนเพื่อนำองค์การไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การวางแผนยุทธศาสตร์จึงเป็นความพยายามขับเคลื่อนองค์การในภาพรวม ความสำเร็จในทุกประเด็นยุทธศาสตร์ที่ได้ถูกกำหนดขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์การเดินทางไปถึงวิสัยทัศน์โดยถูกต้องตรงตามภารกิจและสัมฤทธิผลตามเป้าประสงค์ขององค์การนั้น

ส่วนการวางแผนทั่วไปนั้น เป็นการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาหรือการป้องกันปัญหาหรือเป็นการวางแผนเพื่อพัฒนาองค์การหรือกระบวนการปฏิบัติขององค์การให้มีประสิทธิภาพ และ/ หรือประสิทธิผลสูงขึ้น เพราะฉะนั้น การวางแผนทั่วไปจึงมีจุดมุ่งหมายที่แคบกว่าการวางแผนยุทธศาสตร์มาก

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 (ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2553) กำหนดให้มีสภาเกษตรกรแห่งชาติ 2 ระดับ ได้แก่ สภาเกษตรกรแห่งชาติและสภาเกษตรกรจังหวัด ซึ่งมีสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกรแต่ละระดับ เนื่องจากสภาเกษตรกรแห่งชาติและสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นองค์กรของเกษตรกรจัดตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติ ดังกล่าว จึงกำหนดยุทธศาสตร์ในช่วง 4 ปีแรกนี้ มุ่งสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป พร้อมกับการสร้างระบบข้อมูลด้านการเกษตร เศรษฐกิจการเกษตร การตลาดเพื่อเกษตรกรสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากนั้นมุ่งเน้นให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมจากระดับล่างสู่บน บูรณาการเป็นแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมเสนอคณะรัฐมนตรี รวมทั้งมุ่งเน้นสร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม โดยพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ ดังนี้

หมวด 1 สภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา 11 สภาเกษตรกรแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิต การแปรรูป การตลาด และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

2. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำเกษตรแบบผสมผสาน ระบบวนเกษตร ระบบเกษตรธรรมชาติ ระบบไร่นาสวนผสม ระบบเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรรมรูปแบบอื่น

3. ให้คำปรึกษาและข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร การพัฒนาเกษตรกรรม รวมทั้งการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. เสนอแผนแม่บทต่อคณะรัฐมนตรี

5. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านพันธุกรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น ผลผลิตทางเกษตรกรรม และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปผลผลิตทางเกษตรกรรม

6. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการประกันความเสี่ยงของราคาและผลผลิตทางเกษตรกรรม รวมทั้งการกำหนดสวัสดิการให้แก่เกษตรกร

7. เสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานกับภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

8. พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

9. ให้ความเห็นต่อนโยบาย กฎหมาย หรือข้อตกลงที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อเกษตรกร

10. ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำแก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร และตามที่สภาเกษตรกรจังหวัดเสนอ

11. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือที่ปรึกษาตามความจำเป็น

12. ปฏิบัติการอันใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย อินทรีย์ และเกษตรกรรมรูปแบบอื่น

หมวด 2 สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา 20 ให้จัดตั้งสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติขึ้นเป็นหน่วยงานของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น เรียกโดยย่อว่า “สกช.” โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครหรือปริมณฑล มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. รับผิดชอบงานด้านธุรการและทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

2. รวบรวม ศึกษา วิจัย พัฒนา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาเกษตรกรแห่งชาติ สภาเกษตรกรจังหวัด สำนักงาน และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด

3. ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้ทราบถึงนโยบาย แผนแม่บท และการดำเนินงานของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

4. รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

5. จัดให้มีฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ระบบข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรและกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การวิจัย การผลิต การแปรรูป การตลาด และราคา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

6. ประสานการดำเนินงานกับสภาเกษตรกรจังหวัดและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

7. จัดทำรายงานประจำปีของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติมอบหมาย การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หมวด 3 สภาเกษตรกรจังหวัด

มาตรา 33 สภาเกษตรกรจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรภายในจังหวัด

2. ประสานนโยบายและการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร เกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกรในจังหวัด ในรูปแบบต่าง ๆ

4. เสนอแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อบูรณาการเป็นแผนแม่บทเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

5. สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างครบวงจรและยั่งยืน

6. เสนอนโยบายและแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม รวมทั้งราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมที่ไม่เป็นธรรมต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ

7. ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำแก่เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกร

8. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้

9. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากสภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา 38 ให้จัดตั้งสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดขึ้น เรียกโดยย่อว่า “ส ก จ.” มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. รับผิดชอบงานด้านธุรการและทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกรจังหวัด

2. รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด

3. ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้ทราบถึงนโยบาย แผนพัฒนาเกษตรกรรมจังหวัด และการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด

4. จัดให้มีระบบฐานข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผลงานการวิจัยและองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิต ผลผลิต การแปรรูป ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม รวมทั้งการตลาด ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

5. ประสานการดำเนินงานกับเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

6. จัดทำรายงานประจำปีของสภาเกษตรกรจังหวัด

7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่สภาเกษตรกรแหงชาติและสภาเกษตรกรจังหวัดมอบหมาย

หมวด 5 แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

มาตรา 41 ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติจัดทำแผนแม่บท โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเชื่อมโยงกับแผนแม่บทระดับจังหวัด และต้องมีสาระสำคัญอย่างน้อยดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริม และการสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. การส่งเสริม การพัฒนา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดินและที่ดิน โดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกรให้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมของตนเองอย่างทั่วถึง

3. การสร้างความเป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางเกษตรกรรม โดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด

4. การพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม

5. การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร

6. การค้นคว้า วิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา พันธุกรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า วิจัย และพัฒนา เพื่อประโยชน์ทางเกษตรกรรม และเกษตรอุตสาหกรรม

7. การเสนอแนะแนวทางในการเข้าถึงแหล่งทุนและการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

8. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ์เกษตรกร และการเพิ่มสิทธิและบทบาทของเกษตรกรที่เกี่ยวของกับการทำกินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบการเกษตร

9. การสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภค เพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน

10. การสนับสนุน ส่งเสริมการให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรม และการจัดการแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร

11. การปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวกับการเกษตรที่มีอยู่ให้สามารถรองรับการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างครบวงจรและลดการซ้ำซ้อน รวมถึงการจัดตั้งกองทุนเพื่อวัตถุประสงค์

ดังกล่าว แผนแม่บทตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดรายละเอียดวิธีปฏิบัติและระยะเวลาในการดำเนินการให้ชัดเจนด้วยก็ได้

มาตรา 42 เมื่อสภาเกษตรกรแห่งชาติจัดทำแผนแม่บทแล้ว ให้เสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณา วิเคราะห์ และกลั่นกรอง เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป การพิจารณาของนายกรัฐมนตรี ตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน

มาตรา 43 ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท พร้อมทั้งรายงานปัญหาและอุปสรรคที่ไม่อาจดำเนินการตามแผนแม่บท และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา

ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีสภาเกษตรกรแห่งชาติ 2 ระดับ ได้แก่ สภาเกษตรกรแห่งชาติ และสภาเกษตรกรจังหวัด เนื่องจากสภาเกษตรกรแห่งชาติและสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นองค์กรของเกษตรกรจัดตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 มีทั้งหมด 4 ประเด็น (สภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี, 2556)

เป้าประสงค์

1. สภาเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีเครือข่ายเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกันในทุกระดับ
2. มีแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมที่จัดทำโดยเกษตรกรเสนอคณะรัฐมนตรีกำหนดเป็นนโยบาย
3. เกษตรกร องค์กรเกษตรกรได้รับการส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการผลิตและการตลาด รวมทั้งการจัดการองค์กรเกษตรกร
4. เป็นองค์กรที่มีข้อมูลด้านการเกษตรเพียงพอประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีสภาเกษตรกรแห่งชาติและสภาเกษตรกรจังหวัด ซึ่งได้จากากรเลือกผู้แทนเกษตรกรจากระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เนื่องจากเป็นองค์กรใหม่ของเกษตรกร ในระยะแรกจึงต้องมุ่งสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกร โดยเน้นสร้างเครือข่ายสภาเกษตรกรเพิ่มขึ้นในระดับอำเภอและระดับตำบล เพื่อเป็นกลไกเชื่อมโยงจากสภาเกษตรกรระดับชาติ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน สู่เกษตรกรได้ทั่วถึงจากบนลงล่าง ในขณะเดียวกันก็สามารถเชื่อมโยงข้อมูลด้านการเกษตร ปัญหาความต้องการพัฒนาพื้นที่จากเกษตรกรในระดับหมู่บ้าน สู่ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับชาติจากล่างขึ้นบนได้

อย่างเป็นระบบ ในขณะเดียวกันในแนวนอนเครือข่ายสภาเกษตรกรแต่ละระดับสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด นอกจากนั้น เนื่องจากเป็นองค์กรใหม่ จึงต้องจัดระบบงานและพัฒนาสมาชิกของสภาเกษตรกรแห่งชาติ สภาเกษตรกรจังหวัด ตลอดจนพนักงานสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติและสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ให้เข้าใจระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบกับการมุ่งระดมความคิดเห็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการเสนอแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีคณะทำงานซึ่งเป็นเกษตรกรผู้มีประสบการณ์เชี่ยวชาญแต่ละด้านร่วมเป็นคณะทำงานแก้ไขปัญหาระดับจังหวัด เพื่อให้สามารถเข้าช่วยแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว จะเป็นการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 กำหนดให้สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติมีหน้าที่จัดให้มีฐานข้อมูลระเบียบเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ระบบข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร ประกอบกับการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานราชการที่ผ่านมาจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นหลัก ข้อมูลยังไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบันและทันเวลาที่เกษตรกรต้องการใช้ประโยชน์ ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ จึงมุ่งให้สภาเกษตรจัดเก็บข้อมูลเพื่อเกษตรกรได้ใช้ประโยชน์ของข้อมูลเอง ซึ่งระดับการจัดเก็บข้อมูลจากระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก ชนิดของข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลการเกษตรในเรื่อง การผลิตสินค้า คู่แข่งขัน ข้อมูลที่เป็นจริง พยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตได้ ป้องกันความเสี่ยงของเกษตรกรได้ ที่สำคัญเพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์ของข้อมูลประกอบการตัดสินใจด้านการผลิตและการจำหน่าย โดยเฉพาะหากมีข้อมูลแนวโน้มราคาสินค้าเกษตรในอนาคต เกษตรกรสามารถตัดสินใจในการผลิตการตลาดได้ถูกต้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน

อำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรจังหวัดที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมจังหวัด ส่วนสภาเกษตรกรแห่งชาติ มีหน้าที่จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ดังนั้น ตามยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติใน 4 ปีข้างหน้า จึงกำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจากระดับล่างสู่บน ได้แก่ ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด แล้วสภาเกษตรกรแห่งชาติบูรณาการแผนพัฒนาเกษตรกรรมจังหวัดเป็นแผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาสนับสนุน ซึ่งแผนแม่บทนี้ได้จากการมีส่วนร่วมเสนอปัญหาความต้องการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ความต้องการของเกษตรกร

นอกจากนั้นจะมีการติดตามผลการดำเนินงานของส่วนราชการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณดำเนินการตามแผนแม่บท

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ผ่านมา นอกจากปัญหาด้านการผลิตแล้ว เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตขาย เกษตรกรมักประสบปัญหาราคาขายผลผลิต เนื่องจากเกษตรกรรายย่อยขาดอำนาจการต่อรอง พ่อค้าผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อเกษตรกร ไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านราคา จึงกำหนดแนวทางพัฒนาภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์นี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต เพื่อลดความเสี่ยงเรื่องราคาขาย พร้อมกับพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยให้สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด มีส่วนร่วมในการเจรจาซื้อขายสินค้าเกษตร และติดตามผลการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขาย เพื่อให้เกษตรกรไม่ถูกเอาเปรียบและขายได้ในราคาที่เป็นธรรม นอกจากนั้น มุ่งสร้างเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรที่มีความรู้ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในการประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรยุคใหม่ (Smart farmer) ตลอดมุ่งระดมความคิดเห็นจากเกษตรกร เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่เกษตรกร เพื่อความยั่งยืนของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

กระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สภาเกษตรกร เป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุผลตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ ซึ่งสมาชิกสภาเกษตรกร เกษตรกร และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต้องมีบทบาทและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติสัมฤทธิ์ผล การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติกับนโยบาย ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2556-2559) รวมทั้งเชื่อมโยงกับระดับอื่น ๆ ให้ความสำคัญกับบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนและสร้างกลไกเครือข่ายสภาเกษตรกรในระดับต่าง ๆ

บริบท อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ประวัติอำเภอบางละมุง

อำเภอบางละมุง แต่ดั้งเดิมเป็นชุมชนที่มีความสงบสุข ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร เช่น การประมง, ทำไร่, ทำสวน เป็นชุมชนเล็ก ๆ ยึดมั่นในการทำบุญกุศลและการเสียสละเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเดิมมีฐานะเป็นเมืองตั้งอยู่บ้านบางละมุง ตำบลบางละมุง

จนถึงปี พ.ศ. 2444 ได้ยุบเมืองจากบางละมุง เป็นอำเภอขึ้นต่อจังหวัดชลบุรี โดยตั้งที่ว่าการอำเภอ อยู่บริเวณริมคลองนกยาง ซึ่งในบริเวณดังกล่าว เป็นท่าน้ำที่สำคัญ ทั้งด้านการคมนาคม และเป็นชุมชนของเรือสินค้าต่าง ๆ ต่อมาคลองนกยางตื้นเขิน ไม่สะดวกแก่การที่เรือสินค้าต่าง ๆ จะล่องเข้าออก ทั้งสภาพท้องที่ก็ไม่เหมาะสมที่จะขยายชุมชนให้กว้างขวาง นายอำเภอสมัยนั้น คือ

นายเจิม (ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระสัตยานุกูล) จึงย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งที่ทำการใหม่ ในบริเวณตำบลนาเกลือ เมื่อ พ.ศ. 2452

ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 ทางราชการได้แบ่งแยกพื้นที่ตำบลสัตหีบและตำบลนาจอมเทียนออกไปตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เรียกว่า กิ่งอำเภอสัตหีบ ขึ้นอยู่ในความปกครองของอำเภอบางละมุง จนถึงปี พ.ศ. 2496 จึงยกฐานะกิ่งอำเภอสัตหีบขึ้นเป็นอำเภอ สัตหีบแยกออกจากอำเภอบางละมุง โดยเด็ดขาดตั้งแต่นั้นมา

วันที่ 21 ตุลาคม 2495 เกิดวาตภัยร้ายแรง ตัวอาคารที่ว่าการอำเภอพังเสียหายจนไม่สามารถจะใช้การได้ จึงย้ายไปตั้งที่ทำการชั่วคราวอยู่ที่โรงเรียนบางละมุง ซึ่งอยู่ริมถนนสุขุมวิท ปีต่อมา คือ พ.ศ. 2496 ทางราชการจึงอนุมัติเงินงบประมาณให้สร้างที่ว่าการอำเภอใหม่ขึ้นใกล้ ๆ กับโรงเรียนบางละมุงนั้นเอง และให้ใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติราชการมาจนถึงปัจจุบัน การตั้งชื่อบางตำบล มีที่มาจากสภาพแวดล้อม เช่น ตำบลหนองปลาไหล ในอดีตจะเป็นบริเวณที่มีหนองน้ำเป็นที่อาศัยของปลาไหลจำนวนมาก นอกจากนี้ อำเภอบางละมุงยังมีการปกครองลักษณะพิเศษ ได้แก่ “เมืองพัทยา”

สภาพทั่วไปอำเภอบางละมุง

ที่ตั้งและพื้นที่อำเภอบางละมุง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดชลบุรี ที่ว่าการอำเภอ ตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิท ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลนาเกลือ (ปัจจุบันเป็นเขตเมืองพัทยา) ระยะทางห่างจากจังหวัดชลบุรี ประมาณ 48 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพฯ 142 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมประมาณ 727 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อเขตอำเภอศรีราชา
ทิศใต้	ติดต่อเขตอำเภอสัตหีบ
ทิศตะวันออก	ติดต่อเขตอำเภอศรีราชา และกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อทะเลอ่าวไทย

ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอบางละมุง ตั้งอยู่บริเวณชายทะเล อากาศไม่หนาวจัดในฤดูหนาว และไม่ร้อนจัดในฤดูร้อน อากาศอบอุ่นตลอดทั้งปี มีลมมรสุมพัดผ่าน โดยพัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว และพัดมาจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ในฤดูร้อน

เขตการปกครอง

อำเภอบางละมุง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 47 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 เขตการปกครองของอำเภอบางละมุง

ลำดับที่	ตำบล	หมู่บ้าน
1	ตำบลบางละมุง	5
2	ตำบลห้วยใหญ่	13
3	ตำบลตะเคียนเตี้ย	5
4	ตำบลโป่ง	10
5	ตำบลเขาไม้แก้ว	5
6	ตำบลหนองปลาไหล	9
	รวมทั้งสิ้น	47

การปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย

เมืองพัทยา 1 แห่ง

เทศบาลนคร 1 แห่ง คือ เทศบาลนครแหลมฉบัง (บางส่วน หมู่ที่ 4, 6, 7, 8, 9)

เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองหนองปรือ

เทศบาลตำบล 5 แห่ง คือ

เทศบาลตำบลบางละมุง

เทศบาลตำบลห้วยใหญ่

เทศบาลตำบลโป่ง

เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย

เทศบาลตำบลหนองปลาไหล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไม้แก้ว

จำนวนประชากร

จำนวนประชากรในเขตอำเภอบางละมุง และเมืองพัทยา (ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555) จำแนกได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรในเขตอำเภอบางละมุงและเมืองพัทยา

พื้นที่	จำนวนประชากร		รวม
	ชาย	หญิง	
เมืองพัทยา	51,428	59,785	111,213
เทศบาลนครแหลมฉบัง (บางส่วน)	36,148	37,614	73,762
เทศบาลเมืองหนองปรือ	28,400	35,447	63,847
เทศบาลตำบลบางละมุง	4,735	4,987	9,722
เทศบาลตำบลห้วยใหญ่	12,190	13,320	25,510
เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย	8,697	9,172	17,869
เทศบาลตำบลโป่ง	3,936	4,428	8,364
เทศบาลตำบลหนองปลาไหล	6,899	8,050	14,949
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไม้แก้ว	2,963	2,978	5,941
รวมทั้งสิ้น	155,396	175,781	331,177

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

อำเภอบางละมุง เป็นเมืองท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเมืองชายทะเล มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับโลก คือ เมืองพัทยา แต่ยังมีลักษณะของชนบทในเขตรอบนอก จึงยังคงมีราษฎรประกอบอาชีพทางการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ นอกเหนือจากที่อาศัยอยู่ในเมืองและเป็นลูกจ้างของภาคอุตสาหกรรม และส่วนหนึ่งประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จึงมีความหลากหลายของชุมชน มีประชาชนหลายเชื้อชาติ ทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ คนส่วนหนึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน แต่มีบางส่วนเป็นประชากรแฝง เพียงเข้ามาอยู่และประกอบอาชีพเท่านั้น

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. อาชีพหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเกษตร การประมง
2. อาชีพเสริม ได้แก่ บริการนักท่องเที่ยวทุกประเภท ค้าขาย
3. จำนวนธนาคาร มี 34 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ (สาขาบางละมุง) โทร. 038-222370 ธนาคารกรุงไทย (สาขาพัทยากลาง) โทร. 038-428436
4. จำนวนห้างสรรพสินค้า มี 15 แห่ง

ด้านประชากร

1. จำนวนประชากรทั้งสิ้น รวม 73,003 คน

2. จำนวนประชากรชาย รวม 35,042 คน

3. จำนวนประชากรหญิง รวม 37,961 คน

4. ความหนาแน่นของประชากร 100 คน/ ตร.กม.

ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม

1. ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ มันสำปะหลัง สับปะรด มะพร้าว

2. ชื่อแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ (แม่น้ำ/ บึง/ คลอง) อ่างเก็บน้ำมาบประชัน อ่างเก็บน้ำชากนอก

3. โรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ โรงงานเหออี้ เอ็นเตอร์ไพส์ ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โรงงาน เอ็ม.เอส.พี.ไอ.เอ็น.ดี ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ด้านสังคมและแรงงาน

อำเภอบางละมุง มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชนชาติไทย มีชาวจีน อินเดีย และชนชาติอื่น ๆ เป็นส่วนน้อย แต่โดยที่ชนกลุ่มน้อยที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอบางละมุงมานานแล้ว จึงถูกกลืนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ทำให้มีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม จึงมีปัญหาเกิดจากชนกลุ่มน้อยเหล่านี้

ในด้านการย้ายถิ่นฐานหรือการอพยพจากภาคอื่น จะมีการหลั่งไหลเข้ามาทุกระยะ เนื่องจากสภาพท้องที่เอื้ออำนวยต่อการใช้แรงงาน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม สถานบริการ โรงงานอุตสาหกรรม กิจการท่องเที่ยว และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ทำให้ประชากรที่ใช้แรงงาน และหรือผู้ที่ไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม พากันอพยพเข้ามาทำงานด้วยการเป็นลูกจ้างตามโรงแรม โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ เนื่องจากมีรายได้สูงกว่า ทั้งในเขตเมืองพัทยาและนอกเขตเมืองพัทยา ทำให้เกิดประชากรแฝง ยากต่อการสำรวจจำนวนและติดตามพฤติกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุปัญหาหนึ่งในการพัฒนาท้องที่ ทั้งนี้ไม่รวมประชากรที่อยู่ในลักษณะแฝงเข้ามาพักอาศัยในลักษณะแฝง เข้ามาพักอาศัยในลักษณะท่องเที่ยวหรือชั่วคราว โดยไม่แจ้งย้ายชื่อทางทะเบียนราษฎร ซึ่งมีจำนวนมากมาย ยากแก่การสำรวจให้แน่ชัดได้ การตั้งบ้านเรือนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ริมถนนตลอดแทบทุกสาย ซึ่งถนนทุกสายสามารถใช้ได้อย่างสะดวก และตามหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะอยู่รวมกลุ่มกัน และใช้ถนนเป็นเส้นทางหลักในการไปมาติดต่อระหว่างหมู่บ้าน

สำหรับแรงงานในพื้นที่เป็นการรับจ้างใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม เพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งพวกนี้จะเป็นเกษตรกรรมรายย่อยที่ทำการเกษตรกรรมของตนเองอยู่แล้ว และเมื่อเสร็จงานของตนก็จะรับจ้างเกษตรกรรายข้างเคียงในพื้นที่ และอีกพวกหนึ่งใช้แรงงานไปประกอบอาชีพนอกภาค

เกษตรกรรม ซึ่งในขณะนี้ มีถึงร้อยละ 60 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาคเกษตรกรรมขาดแคลนแรงงาน ทำให้ผลทางการเกษตรกรรมลดน้อยลง เกิดการท้อถอยและอยากเปลี่ยนอาชีพ ยอมเสียสละพื้นที่ โดยขายที่ดินให้แก่ธุรกิจอื่น ๆ ไป สำหรับแรงงานไม่สามารถจำแนกได้ เนื่องจากปัญหาประชากรแฝงเป็นจำนวนมาก

การศึกษา

อำเภอบางละมุง มีสถานศึกษาระดับต่าง ๆ จำนวนหลายแห่ง จำแนกตามสังกัด ดังนี้

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 35 แห่ง

สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 24 แห่ง

สังกัดเมืองพัทยา 11 แห่ง (ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา)

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในมัสยิด 1 แห่ง

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 4 แห่ง

ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอบางละมุง เป็นพุทธศาสนา จะมีศาสนาอื่นบ้างเป็นกลุ่มย่อย แต่ก็ปรับสภาพและถูกกลืนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมยุคใหม่แล้ว กล่าวคือ ยอมรับในความก้าวหน้าของสภาพสังคม มีการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ตั้งแต่การแต่งตัว การพูด และสำเนียงการพูดสามารถสื่อความหมายเข้าใจกันได้ อีกทั้งสิ่งล่อใจหรือสิ่งอำนวยความสะดวกก็มีส่วนที่ทำให้ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของประชากรเปลี่ยนแปลง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ประชากรก็มีประเพณีเหมือนกับคนไทยภาคกลางทั่ว ๆ ไป เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันลอยกระทง ประเพณีกินเจ ประเพณีวันไหล กฐิน ประเพณีกองข้าว จุลกฐิน ผ้าป่า เป็นต้น

การสาธารณสุข

อำเภอบางละมุง มีหน่วยงานสาธารณสุข ทั้งสังกัดส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตั้งอยู่หลายหน่วยงานด้วยกัน ดังนี้

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

โรงพยาบาลบางละมุง

โรงพยาบาลวัดญาณสังวราราม วรมหาวิหาร

กองสาธารณสุขเมืองพัทยา

หน่วยมาลาเรียที่ 2 อำเภอบางละมุง

สถานีอนามัยประจำตำบล มีจำนวน 14 แห่ง

การเมือง

อดีต อำเภอบางละมุง มีผู้แทนปวงชน คือ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เขต 6 จังหวัดชลบุรี จำนวน 1 คน-นายชาญยุทธ เฮงตระกูล

สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จังหวัดชลบุรี จำนวน 1 คน-นายสันต์ศักดิ์ (จรูญ) งามพิเชษฐ์

ปัจจุบัน อำเภอบางละมุง มีผู้แทนปวงชน คือ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 6 (นางสุกุมล คุณปลื้ม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 7 (นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์)

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) เขตอำเภอบางละมุง จำนวน 6 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิสมัย บุญเลิศ (2548) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ผู้นำชุมชนหรือหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลสมุทรปราการ จำนวน 115 คน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีอาชีพรับจ้าง มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท/ เดือน เป็นสมาชิกกลุ่มมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่า 10 ปี การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุครปราการ พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมมาก การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุนของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระดับการศึกษาและการเป็นสมาชิกกลุ่มของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิโรจน์ พลขันธ์ (2551) ได้ศึกษา การวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน คือ ด้านการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพของสถานศึกษา ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาด้านการประเมินสถานภาพของสถานศึกษา ด้านการจัดวางทิศทางของสถานศึกษา ด้านการกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา และด้านการยกร่างและตรวจสอบทบทวนแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนปัญหาในการวางแผนกลยุทธ์

โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และทุกด้านที่กล่าวมาข้างต้นก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และเมื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาในการวางแผนกลยุทธ์โดยภาพรวม พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน (เล็ก กลาง ใหญ่) มีระดับปัญหาในการวางแผนกลยุทธ์แตกต่างกัน และจากการสัมภาษณ์แนวทางในการพัฒนาการวางแผนกลยุทธ์ พบว่า ควรจัดทำฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันที่สุด ควรยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการวางแผนกลยุทธ์

มนู เมืองมุงคุณ (2552) ได้ศึกษา สภาพการจัดทำแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำแผนกลยุทธ์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลและรายงานด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ด้านการศึกษาสถานภาพของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการและโครงการ และด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ตามลำดับ และให้ข้อเสนอแนะการจัดทำแผนกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการศึกษาสถานภาพของสถานศึกษา ได้แก่ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ด้านการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ได้แก่ ควรกำหนดภาระหน้าที่ให้กับบุคลากรรับผิดชอบนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ได้แก่ บุคลากรและชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการและโครงการ ได้แก่ ควรกำหนดบุคลากรรับผิดชอบให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ด้านการดำเนินการตามแผน ได้แก่ บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องควรยึดหลักการทำงานเป็นทีมในการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลและรายงาน ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนแก่บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง

กนกพร แสงศรี (2553) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 360 คน พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.50 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 38.10 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 51.70 อาชีพเกษตรกร/ ประมง ร้อยละ 34.30 รายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 63.90 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนในตำบลเกาะปันหยีที่มีระดับการศึกษาสูงและรายได้สูง เป็นกลุ่มที่มีโอกาสทางสังคมสูง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนอกพื้นที่ ทำให้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลน้อยกว่าประชาชนในตำบลเกาะปันหยีที่มีระดับการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ ส่วนประชาชนในตำบลเกาะปันหยีที่มีระดับการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา ทำให้มองเห็นปัญหาและมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงและรายได้สูง

ถนัด คงสมบัติ (2553) ได้ศึกษา การจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ศักยภาพการพึ่งพาตนเองของประชาชนและจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรฐกิจพอเพียงตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง เป็นการวิจัยและพัฒนาที่มีลักษณะเป็นเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนและผู้นำชุมชน ผลการวิจัยพบว่า บริบทชุมชนของตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง การศึกษาพบว่า เป็นบริบทที่มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง สามารถจัดทำแผนชุมชนได้เป็นอย่างดี มีลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่มีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสลับกับที่ราบ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ ดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูก ทำการเกษตร ส่วนศักยภาพการพึ่งพาตนเอง มีพื้นที่แหล่งการผลิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีชายฝั่งทะเลและพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน มีการประกอบอาชีพที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มีทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำสาธารณะ ที่สาธารณะ พื้นที่ป่าสาธารณะ มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณค่า มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนา การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนในลักษณะที่อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร ได้แก่ กลุ่มการผลิต กลุ่มอาชีพ กลุ่มการตลาด กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสวัสดิการ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มรักษาสุขภาพ กลุ่มการศึกษา ผลของการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แผนชุมชนเชิงคุณภาพระดับหมู่บ้าน/ ตำบล เกิดจากการเรียนรู้ในกระบวนการทางปัญญา การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ กำหนดเป็นแผนชุมชนที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพึ่งตนเองก่อน สร้างความพอเพียงในครอบครัว ชุมชน และสังคม

มีกิจกรรมพัฒนาคน พัฒนาองค์กร ชุมชนที่มุ่งสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน มีมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จากกระบวนการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ ยุทธศาสตร์ความพอประมาณ กิจกรรมมีกลุ่มทำกินทำใช้ กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กองทุนการศึกษา กองทุนสวัสดิการชุมชน การลดละเลิกอบายมุข กลุ่มเกษตรอินทรีย์ ยุทธศาสตร์ความมีเหตุผล กิจกรรมมีร้านค้าชุมชน กลุ่มรวบรวมผลิตมังคุด ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มเกษตรผสมผสาน ยุทธศาสตร์ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี กิจกรรมมี กลุ่มออมทรัพย์ สถาบันการเงินชุมชน การทำบัญชีครัวเรือน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ธนาคารต้นไม้ ยุทธศาสตร์ความรู้ กิจกรรมมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์คุณธรรม กิจกรรมมีกลุ่มลดละเลิกอบายมุข กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แผนที่ได้เป็นแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแผนที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองจากครัวเรือนสู่ระดับชุมชน และเป็นการยกระดับการพัฒนาเข้าสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกันในชุมชน

สมงาม อารยธรรม (2553) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของประชาชนในเขตตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การมีส่วนร่วนอยู่ในอันดับสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการ ประชาชนมีส่วนร่วมหรือเป็นตัวแทนกลุ่มในการเข้าร่วมกับคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแผนงาน/ โครงการ ตามความต้องการของประชาชน ด้านการตัดสินใจ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลางในการชี้แจงรายละเอียดและสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. ด้านการประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาตรวจสอบในการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการด้านการรับผลประโยชน์ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง

สมจิตร ศรีแสนยง (2553) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของประชาชน ตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า วิธีการและรูปแบบในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว มีแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ร่วมกันค้นหาปัญหาความต้องการของประชาชน พิจารณาปัญหาและมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในแต่ละด้าน ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน พบว่า ทุกด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านติดตามผล

และด้านรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว คือ การเปิดโอกาสให้ประชาคมของทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผน รวมถึงการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาคมหมู่บ้านและตำบล

วาสนา นาจันทร์ (2553) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง พบว่า กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลกำพวน มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล 4) การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยแต่ละขั้นตอน พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนแรกและขั้นตอนที่สอง และจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในสองขั้นตอนแรก พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคและพบแนวทางแก้ไขปัญหา คือ การให้ข้อมูลข่าวสารยังไม่ได้ครอบคลุมประชาชนต้องไปทำงานนอกบ้าน ประชาชนยังขาดความเข้าใจเรื่องการทำแผน โดยมีแนวทางแก้ไข 2 แนวทาง คือ 1) ปรับปรุงประสิทธิภาพสื่อเสียงตามสายให้มีประสิทธิภาพ 2) ต้องสร้างความเข้าใจการเรียนรู้ให้ชาวบ้าน

วรรณา สุภาพุฒ (2553) ได้ศึกษา ปัญหาการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีปัญหาในการวางแผนกลยุทธ์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดทิศทางสถานศึกษา ด้านการศึกษาสถานภาพสถานศึกษา และด้านการกำหนดกลยุทธ์สถานศึกษา ตามลำดับ จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องใช้ความรู้ความสามารถและมีความเข้าใจในการจัดทำแผนกลยุทธ์ได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล โดยระหว่างดำเนินการผู้อำนวยการโรงเรียนอาจประสบปัญหาและอุปสรรคมากน้อยแตกต่างกัน เช่น สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หรือคณะทำงานไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในภาคใต้

วิวัฒน์ หามนตรี (2554) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การศึกษาแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 2) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ

แผน 3) พัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 4) นำรูปแบบการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาไปทดลองใช้และประเมินผลการใช้แผน ผลของการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทองจัดทำแผนตามกระบวนการและปฏิบัติการจัดทำแผนตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย แต่ยังขาดการดำเนินการเชิงคุณภาพ ขาดความรู้และขาดข้อมูลเชิงลึกในการจัดทำแผน ขาดวิสัยทัศน์การทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน และขาดการบูรณาการแผนยุทธศาสตร์ชุมชนเข้ากับกระบวนการทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยสนับสนุนการทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การเรียนรู้การทำงานร่วมกัน การสื่อสารประชาสัมพันธ์ คุณภาพของผู้นำชุมชน การมีเครือข่ายบุคคลและเครือข่ายองค์กร การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมการ 2)ขั้นการเรียนรู้ร่วมกัน 3) ขั้นสำรวจและเก็บข้อมูล 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 5) ขั้นยกร่างแผน 6) ขั้นประชาพิจารณ์แผนและได้แผน 7) ขั้นติดตามและประเมินผล ทั้งนี้การจัดทำแผนพัฒนาทั้ง 7 ขั้นตอน ต้องมาจากปัญหาที่แท้จริงตามบริบทของชุมชน มีปัจจัยสนับสนุนให้ประชาชน แกนนำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วม ได้รับการสนับสนุนจาก อบต. ตลอดจนองค์กรภายนอก และมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจขั้นตอนในการจัดทำแผน การนำรูปแบบแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมไปทดลองปฏิบัติ พบว่า ผู้มีส่วนร่วมได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการทำแผน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แผนพัฒนาต้นแบบที่มาจากปัญหาของชุมชน การเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และเห็นความสำคัญของการเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำแผน

จินตนา ทองแถม (2555) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอิรุณ 2) เพื่อศึกษาระดับความรู้ในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลและระดับความรู้ในการพัฒนาชุมชนของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ประชากรการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอิรุณ จำนวน 391 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน 4 ด้าน พบว่า ด้านต่าง ๆ ไม่ว่า

จะเป็นด้านรับผลประโยชน์ ด้านตัดสินใจ ด้านปฏิบัติการ และด้านประเมินผล มีค่ามากและรองลงมาตามลำดับ 2) ระดับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของประชาชน พบว่า อยู่ในระดับสูง

ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก เอนกวาณิช (2526, หน้า 12-13) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จะต้องไม่หมายความเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “รูปแบบเป้าหมายของงาน” และ “กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน” ดังที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่คิดค้นปัญหา วางแผนการปฏิบัติงาน ดูแล กำกับ ตลอดจนประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จะต้องหมายถึง การมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานสู่ประชาชนและพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ

สุรเชษฐ์ ชัยวิชิต (2555) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 4 ตำบลกุแหระ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 4 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน 3) ระดับปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน ผลการศึกษาพบว่า 1) บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 4 ประกอบด้วย โครงสร้างที่สำคัญ คือ ที่ตั้งอาณาเขต สภาพทางเศรษฐกิจ ประชากรรวม 424 คน เป็นชาย 229 คน หญิง 195 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อาชีพหลัก คือ ทำสวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน ในการพัฒนาประชาชนได้มีส่วนในการจัดทำแผนชุมชน 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.39 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สอดคล้องกับภาพรวมทุกด้าน 3) ระดับปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สอดคล้องกับภาพรวมทุกด้าน และ 4) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

รุ่งทิพย์ กุศลสนอง (2555) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขยาด อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขยาด อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระดับการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ระดับการมีส่วนร่วมปรึกษาหารือ ระดับการมีส่วนร่วมวางแผนร่วมกัน ระดับการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ระดับการมีส่วนร่วมตรวจสอบประเมินผล และระดับการมีส่วนร่วมควบคุม โดยประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขยาด ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา สถานภาพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ยกเว้นแต่เพียงปัจจัยเรื่องเพศเท่านั้นที่ไม่มีความสัมพันธ์

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. วิธีการวิจัย
2. ประชากร
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและตรวจสอบสอบคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
8. เกณฑ์การแปลผล

วิธีการวิจัย

การศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บท เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษาได้ใช้แหล่งข้อมูลและวิธีการในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary research) ได้จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม
2. การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามของเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ประชากร

ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน อำเภอบางละมุง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 54 คน (สภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี, 2555)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ในอาชีพเกษตรกรรม

โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มีความเหมาะสมมากที่สุด	ให้	4	คะแนน
มีความเหมาะสมมาก	ให้	3	คะแนน
มีความเหมาะสมน้อย	ให้	2	คะแนน
มีความเหมาะสมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บท เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย

1. ด้านการวางแผน
2. ด้านการบริหารแผน
3. ด้านการพัฒนาแผน

โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มีความเหมาะสมมากที่สุด	ให้	4	คะแนน
มีความเหมาะสมมาก	ให้	3	คะแนน
มีความเหมาะสมน้อย	ให้	2	คะแนน
มีความเหมาะสมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี (เป็นคำถามปลายเปิด)

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยกำหนดนิยาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

3.1 ดร.กฤษณา นันทเพ็ชร อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

3.2 นายสุทธิพร เขาอุ่น นักวิชาการด้านแรงงาน/ อาจารย์พิเศษ

3.3 นางสุกัญญา สร่างทุกข์ หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี

เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับเกษตรกร อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือเหมือนกับประชากรที่ใช้ในการวิจัย แต่ไม่ได้เป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach’s alpha โดยค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.86 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้ มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการแจกแบบสอบถามและอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นคำถามกับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง จากนั้นนำแบบสอบถามมารวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อจะนำมาประมวลผลต่อไป โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 54 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 54 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำกรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ในโปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency)

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

เกณฑ์การแปลผล

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็น 4 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การคิดคะแนนจากสูตรการหาอันตรภาคชั้น (Class interval) (วิชิต อู่อ้น, 2550, หน้า 14) ดังนี้

$$\text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}}$$

$$= \frac{4-1}{4}$$

$$= 0.75$$

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความ

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย	ระดับกระบวนการจัดทำแผนแม่บท
3.26-4.00	มีความเหมาะสมมากที่สุด
2.51-3.25	มีความเหมาะสมมาก
1.76-2.50	มีความเหมาะสมน้อย
1.00-1.75	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2559 และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 54 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	48	88.89
หญิง	6	11.11
รวม	54	100.00

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
21-30 ปี	13	24.07
31-40 ปี	12	22.22
41-50 ปี	12	22.22
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	17	31.48
รวม	54	100.00
สถานภาพ		
โสด	11	20.37
สมรส	35	64.81
หย่า/ หม้าย	8	14.81
รวม	54	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	3	5.56
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	1.85
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	24	44.44
อนุปริญญา/ ปวส.	12	22.22
ปริญญาตรี	14	25.93
รวม	54	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
10,001-20,000 บาท	18	33.33
20,001-30,000 บาท	29	53.70
30,001-40,000 บาท	7	12.96
รวม	54	100.00

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีดังนี้

เพศของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 88.89 ส่วนเพศ คิดเป็นร้อยละ 11.11

อายุของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.48 รองลงมา คือ อายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.07 อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.22 และอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.22

สถานภาพของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 64.81 รองลงมา คือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 20.37 และสถานภาพหย่า/ หม้าย คิดเป็นร้อยละ 14.81

ระดับการศึกษาของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.93 ระดับการศึกษาอนุปริญญา/ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 22.22 ระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.56 และระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 1.85

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.70 รองลงมา คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.33 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.96

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 โดยภาพรวม

ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559	μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	3.15	0.67	มาก	1
ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ	2.88	0.73	มาก	3
ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน	2.99	0.70	มาก	2
ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ในอาชีพเกษตรกรรม	2.84	0.79	มาก	4
ภาพรวม	2.97	0.72	มาก	

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 พบว่า โดยภาพรวมยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.97, σ = 0.72) เมื่อจำแนกเป็นรายได้ข้อ สรุปได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.15, σ = 0.67) เป็นอันดับที่ 1

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.99, σ = 0.70) เป็นอันดับที่ 2

ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.88, σ = 0.73) เป็นอันดับที่ 3

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ในอาชีพเกษตรกรรม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.84, σ = 0.79) เป็นอันดับที่ 4

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	**ระดับความเหมาะสม**				**μ**	**σ**	**ระดับความเหมาะสม**	**อันดับ**
	มากที่สุด	**มาก**	**น้อย**	**น้อยที่สุด**				
1. การสร้างเครือข่ายสภาเกษตรมีการเชื่อมโยงกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน	17 (31.48)	32 (59.26)	5 (9.26)	-	3.22	0.60	มาก	2
2. แนวทางและการแก้ไขปัญหาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	14 (25.93)	26 (48.15)	14 (25.93)	-	3.00	0.73	มาก	3
3. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาโดยผ่านคณะทำงาน	20 (37.04)	26 (48.15)	8 (14.81)	-	3.22	0.69	มาก	1
	ภาพรวม				3.59	0.37	มากที่สุด	

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.15, σ = 0.67) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาโดยผ่านคณะทำงาน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.22, σ = 0.69) เป็นอันดับที่ 1

การสร้างเครือข่ายสภาเกษตรมีการเชื่อมโยงกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.22, σ = 0.60) เป็นอันดับที่ 2

แนวทางและการแก้ไขปัญหาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.00, σ = 0.73) เป็นอันดับที่ 3

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ	ระดับความเหมาะสม				μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพียงพอต่อการตัดสินใจด้านการเกษตร	11 (20.37)	21 (38.89)	22 (40.74)	-	2.80	0.76	มาก	3
2. ข้อมูลได้จากเกษตรกรโดยตรงและใช้ในการวางแผนกำหนดการพัฒนา	12 (22.22)	29 (53.70)	13 (24.07)	-	2.98	0.69	มาก	1
3. ระบบข้อมูลมีประสิทธิภาพของข้อมูลเป็นปัจจุบัน	11 (20.37)	24 (44.44)	19 (35.19)	-	2.85	0.74	มาก	2
	ภาพรวม				2.88	0.73	มาก	

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.88, σ = 0.73) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

ข้อมูลได้จากเกษตรกรโดยตรงและใช้ในการวางแผนกำหนดการพัฒนา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.98, σ = 0.69) เป็นอันดับที่ 1

ระบบข้อมูลมีประสิทธิภาพของข้อมูลเป็นปัจจุบัน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.85, σ = 0.74) เป็นอันดับที่ 2

ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เพียงพอต่อการตัดสินใจด้านการเกษตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.80, σ = 0.76) เป็นอันดับที่ 3

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน	ระดับความเหมาะสม				μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. แผนแม่บท ฯ จัดทำโดยเกษตรกรอย่างแท้จริง	11 (20.37)	35 (64.81)	8 (14.81)	-	3.06	0.60	มาก	1
2. แผนแม่บท ฯ เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่	14 (25.93)	27 (50.00)	9 (16.67)	4 (7.41)	2.94	0.86	มาก	3
3. แผนแม่บท ฯ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาเกษตรกรรมในทุกระดับ	8 (14.81)	38 (70.37)	6 (11.11)	2 (3.70)	2.96	0.64	มาก	2
	ภาพรวม				2.99	0.70	มาก	

จากตารางที่ 8 ผลการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน พบว่า โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.98, \sigma = 0.70$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

แผนแม่บท ฯ จัดทำโดยเกษตรกรอย่างแท้จริง พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.06, \sigma = 0.60$) เป็นอันดับที่ 1

แผนแม่บท ฯ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาเกษตรกรรมในทุกระดับ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.96, \sigma = 0.64$) เป็นอันดับที่ 2

แผนแม่บท ฯ เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.94, \sigma = 0.86$) เป็นอันดับที่ 3

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม	ระดับความเหมาะสม				μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. มุ่งสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Smart farmer) ที่มีความรู้ความสามารถ	17 (31.48)	24 (44.44)	11 (20.37)	2 (3.70)	3.04	0.82	มาก	1
2. เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่เกษตรกร	10 (18.52)	33 (61.11)	8 (14.81)	3 (5.56)	2.93	0.75	มาก	2
3. การถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกษตรกรปรับตัวรองรับ AEC	4 (7.41)	28 (51.85)	16 (29.63)	6 (11.1)	2.56	0.79	มาก	3
	ภาพรวม				2.84	0.79	มาก	

จากตารางที่ 9 ผลการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม พบว่า โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.84, σ = 0.79) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

มุ่งสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Smart farmer) ที่มีความรู้ความสามารถ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.04, σ = 0.82) เป็นอันดับที่ 1

เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่เกษตรกร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.93, σ = 0.75) เป็นอันดับที่ 2

การถ่ายทอดความรู้เพื่อให้เกษตรกรปรับตัวรองรับ AEC พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.56, σ = 0.79) เป็นอันดับที่ 3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

ความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี	μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
1. ด้านการวางแผน	2.91	0.75	มาก	2
2. ด้านการบริหารแผน	2.70	0.69	มาก	3
3. ด้านการพัฒนาแผน	3.17	0.65	มาก	1
ภาพรวม	2.93	0.70	มาก	

จากตารางที่ 10 ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.92, σ = 0.70) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาแผน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.17, σ= 0.65) เป็นอันดับที่ 1

ด้านการวางแผน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.91, σ = 0.75) เป็นอันดับที่ 2

ด้านการบริหารแผน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.70, σ = 0.69) เป็นอันดับที่ 3

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในด้านการวางแผน

ด้านการวางแผน	ระดับความเหมาะสม				μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมมีความเหมาะสมเพียงใด	20 (37.04)	25 (46.30)	9 (16.67)	-	3.20	0.71	มาก	1
2. สภาเกษตรกรจังหวัดได้จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมให้แก่ผู้แทนเกษตรกรมากน้อยเพียงใด	19 (35.19)	25 (46.30)	10 (18.52)	-	3.17	0.72	มาก	2
3. สภาเกษตรกรจังหวัดได้จัดทำปฏิทินนัดหมายการประชุมในพื้นที่มีความเหมาะสมเพียงใด	14 (25.93)	26 (48.15)	13 (24.07)	1 (1.85)	2.98	0.76	มาก	4
4. สภาเกษตรกรจังหวัดได้ทำหนังสือเชิญประชุมล่วงหน้า มีความเหมาะสมเพียงใด	9 (16.67)	24 (44.44)	18 (33.33)	3 (5.65)	2.72	0.81	มาก	9
5. ในการประชุมในการจัดทำแผนแม่บทมีผู้เข้าร่วมประชุม มากน้อยเพียงใด	5 (9.26)	41 (75.93)	7 (12.96)	1 (1.85)	2.93	0.54	มาก	6
6. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนแม่บทมากน้อยเพียงใด	11 (20.37)	28 (51.85)	15 (27.78)	-	2.93	0.70	มาก	5
7. ผู้แทนเกษตรกรทุกระดับมีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นปัญหาและความต้องการมากน้อยเพียงใด	4 (7.41)	33 (61.11)	16 (29.63)	1 (1.85)	2.74	0.62	มาก	8
8. ท่านมีความตั้งใจมากน้อยเพียงใดในการจัดทำแผนแม่บทให้สำเร็จและมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด	7 (12.96)	27 (50.00)	7 (12.96)	13 (24.07)	2.52	1.00	มาก	10
9. ท่านมีความรู้มากน้อยเพียงใดในการจัดทำแผนแม่บทมากน้อยเพียงใด	13 (24.07)	28 (51.85)	8 (14.81)	5 (9.26)	2.91	0.87	มาก	7
10. สภาเกษตรกรจังหวัด ในการจัดทำแผนแม่บทได้มีการจัดลำดับความสำคัญปัญหาและความต้องการต่าง ๆ มีความเหมาะสมเพียงใด	13 (24.07)	29 (53.70)	11 (20.37)	1 (1.85)	3.00	0.73	มาก	3
ภาพรวม					2.84	0.79	มาก	

จากตารางที่ 11 ผลการศึกษา ด้านการวางแผน พบว่า โดยภาพรวมด้านการวางแผน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.91, σ = 0.75) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.20, σ = 0.71) เป็นอันดับที่ 1

สภาเกษตรกรจังหวัดได้จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมให้แก่ผู้แทนเกษตรกร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.16, σ = 0.72) เป็นอันดับที่ 2

สภาเกษตรกรจังหวัด ในการจัดทำแผนแม่บทได้มีการจัดลำดับความสำคัญปัญหาและความต้องการต่าง ๆ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.00, σ = 0.73) เป็นอันดับที่ 3

สภาเกษตรกรจังหวัดได้จัดทำปฏิทินนัดหมายการประชุมในพื้นที่ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.98, σ = 0.76) เป็นอันดับที่ 4

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนแม่บท พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.92, σ = 0.70) เป็นอันดับที่ 5

ในการประชุมในการจัดทำแผนแม่บทมีผู้เข้าร่วมประชุม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.92, σ = 0.54) เป็นอันดับที่ 6

ท่านมีความรู้มากน้อยเพียงใดในการจัดทำแผนแม่บท พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ= 2.90, σ = 0.87) เป็นอันดับที่ 7

ผู้แทนเกษตรกรทุกระดับมีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นปัญหาและความต้องการ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.74, σ = 0.62) เป็นอันดับที่ 8

สภาเกษตรกรจังหวัดได้ทำหนังสือเชิญประชุมล่วงหน้า พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.72, σ = 0.81) เป็นอันดับที่ 9

ท่านมีความตั้งใจมากน้อยเพียงใดในการจัดทำแผนแม่บทให้สำเร็จและมีคุณภาพ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ= 2.51, σ = 1.00) เป็นอันดับที่ 10

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในด้านการบริหารแผน

ด้านการบริหารแผน	ระดับความเหมาะสม				μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. สภาเกษตรกรจังหวัดได้เก็บรวมรวมปัญหาและความต้องการของผู้แทนเกษตรกรที่ได้จากการประชุมมาก น้อยเพียงใด	10 (18.52)	24 (44.44)	20 (37.04)	-	2.81	0.73	มาก	1
2. สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บทได้พิจารณาลำดับความสำคัญความเร่งด่วนของปัญหาสอดคล้องกับพื้นที่ มีความเหมาะสมเพียงใด	6 (11.11)	28 (51.85)	20 (37.04)	-	2.74	0.65	มาก	3
3. สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บท ได้จัดทำรายละเอียดของโครงการด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดมากน้อยเพียงใด	4 (7.41)	34 (62.96)	16 (29.63)	-	2.78	0.57	มาก	2
4. โครงการในการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด ประกอบด้วยโครงการที่สภาเกษตรกรจังหวัดดำเนินการเอง และโครงการที่สภาเกษตรกรจังหวัด บูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น มากน้อยเพียงใด	4 (7.41)	27 (50.00)	22 (40.74)	1 (1.85)	2.63	0.65	มาก	4
5. สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บท ได้จัดทำร่างแผนแม่บท ประกอบด้วยบทนำ สภาพทั่วไป ยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการ มีความเหมาะสมเพียงใด	6 (11.11)	24 (44.44)	18 (33.33)	6 (11.11)	2.56	0.84	มาก	5
	ภาพรวม				2.70	0.69	มาก	

จากตารางที่ 12 ผลการศึกษา ด้านการบริหารแผน พบว่า โดยภาพรวมด้านการบริหารแผน มีความเหมาะสมอยู่ในในระดับมาก (μ = 2.70, σ = 0.69) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

สภาเกษตรกรจังหวัดได้เก็บรวมรวมปัญหาและความต้องการของผู้แทนเกษตรกรที่ได้จากการประชุม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.81, σ = 0.73) เป็นอันดับที่ 1

สภาเกษตรกรจังหวัด ในการจัดทำแผนแม่บท ได้จัดทำรายละเอียดของโครงการด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.78, σ = 0.57) เป็นอันดับที่ 2

สภาเกษตรกรจังหวัด ในการจัดทำแผนแม่บท ได้พิจารณาลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วนของปัญหาสอดคล้องกับพื้นที่ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.74, σ = 0.65) เป็นอันดับที่ 3

โครงการในการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด ประกอบด้วยโครงการที่สภาเกษตรกรจังหวัดดำเนินการเองและโครงการที่สภาเกษตรกรจังหวัดบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.63, σ = 0.65) เป็นอันดับที่ 4

สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บท ได้จัดทำร่างแผนแม่บท ประกอบด้วย บทนำ สภาพทั่วไป ยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.56, σ = 0.84) เป็นอันดับที่ 5

ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในด้านการพัฒนาแผน

ด้านการพัฒนาแผน	ระดับความเหมาะสม				μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บท ได้นำแผนแม่บท เสนอต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ มีความเหมาะสมเพียงใด	10 (18.52)	34 (62.96)	4 (7.41)	6 (11.11)	2.88	0.84	มาก	6
2. สภาเกษตรกรจังหวัด เสนอร่างแผนแม่บทต่อที่ประชุมสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด มีความเหมาะสมเพียงใด	22 (40.74)	25 (51.85)	4 (7.41)	-	3.33	0.61	มากที่สุด	2
3. สภาเกษตรกรจังหวัดประกาศใช้แผนแม่บทและปิดประกาศให้ประชาชนทราบมากน้อยเพียงใด	22 (40.74)	20 (37.04)	12 (22.22)	-	3.19	0.78	มาก	3

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาแผน	ระดับความเหมาะสม				μ	σ	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
4. ท่านคิดว่าจะมีการนำแผน ฯ ไปใช้ในการบริหารจัดการในหน่วยงานของท่านมากน้อยเพียงใด	11 (20.37)	35 (64.81)	7 (12.96)	1 (1.85)	3.04	0.64	มาก	4
5. แผนแม่บทที่จัดทำขึ้น ได้รับการยอมรับจากบุคลากรในหน่วยงานมากน้อยเพียงใด	30 (55.56)	23 (42.59)	1 (1.85)	-	3.54	0.54	มากที่สุด	1
6. ท่านคิดว่าการจัดทำแผน ฯ ช่วยให้หน่วยงานมีทิศทางและเป้าหมายการทำงานชัดเจนขึ้นมากน้อยเพียงใด	7 (12.96)	42 (77.78)	5 (9.26)	-	3.04	0.47	มาก	5
	ภาพรวม				3.17	0.65	มาก	

จากตารางที่ 13 ผลการศึกษา ด้านการพัฒนาแผน พบว่า โดยภาพรวมด้านการพัฒนาแผนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.17, σ = 0.65) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

สภาเกษตรกรจังหวัด แผนแม่บทที่จัดทำขึ้นได้รับการยอมรับจากบุคลากรในหน่วยงาน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 3.54, σ = 0.54) เป็นอันดับที่ 1

สภาเกษตรกรจังหวัดเสนอร่างแผนแม่บทต่อที่ประชุมสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมากที่สุด (μ = 3.33, σ = 0.61) เป็นอันดับที่ 2

สภาเกษตรกรจังหวัดประกาศใช้แผนแม่บทและปิดประกาศให้ประชาชนทราบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.19, σ = 0.78) เป็นอันดับที่ 3

ท่านคิดว่าจะมีการนำแผนฯ ไปใช้ในการบริหารจัดการในหน่วยงานของท่าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.04, σ = 0.64) เป็นอันดับที่ 4

ท่านคิดว่าการจัดทำแผนฯ ช่วยให้หน่วยงานมีทิศทางและเป้าหมายการทำงานชัดเจนขึ้น พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.04, σ = 0.47) เป็นอันดับที่ 5

และสภาเกษตรกรจังหวัด ในการจัดทำแผนแม่บทได้นำแผนแม่บทเสนอต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 2.88, σ = 0.84) เป็นอันดับที่ 6

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ผลการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น พบว่า ประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจในกระบวนการและประโยชน์ของแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม และประชาชนบางส่วนยังคงไม่เชื่อมั่นในการขับเคลื่อนแผนแม่บทจะดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแผนที่จัดทำขึ้นอาจจะไม่ได้รับการบรรจุแผนในส่วนท้องถิ่นของแต่ละตำบล อีกทั้งประชาชนบางส่วนยังไม่สนใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผน เนื่องจากทัศนคติที่ว่า “ทำไปแล้วก็เงียบ ไม่มีการส่งแผนย้อนกลับมายังตำบล” และแผนพัฒนายังคงมีข้อจำกัด ทั้งในเรื่องงบประมาณและทรัพยากรในการบริหาร

จากผลการศึกษาสามารถสรุปข้อเสนอแนะ กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า สภาเกษตรกรจังหวัดควรนำปัญหา และความต้องการของเกษตรกรไปปฏิบัติและแก้ไขด้วยความรวดเร็ว อีกทั้งต้องกานให้สภาเกษตรกรจังหวัดมีการจัดประชุมในระดับหมู่บ้าน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการ เพื่อจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และสภาเกษตรกรจังหวัดควรทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลดำเนินงานให้เกษตรได้ทราบอย่างทั่วถึง อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์หรือการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมมากกว่านี้

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม ในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2559 และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยเก็บข้อมูลจากผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 54 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยที่อายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีมากที่สุด ส่วนอายุ 31-40 ปี และอายุ 41-50 ปี มีน้อยที่สุด สถานภาพสมรสมากที่สุด ส่วนสถานภาพหย่า/ หม้าย มีน้อยที่สุด ในขณะที่ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มากที่สุด ส่วนระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีน้อยที่สุด และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000-40,000 บาท มีน้อยที่สุด

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 โดยภาพรวมยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามรายข้อได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร เป็นอันดับที่ 1

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน เป็นอันดับที่ 2

ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ เป็นอันดับที่ 3

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม เป็นอันดับที่ 4

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาโดยผ่านคณะทำงาน เป็นอันดับที่ 1

การสร้างเครือข่ายสภาเกษตรมีการเชื่อมโยงกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน เป็นอันดับที่ 2

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อได้ดังนี้

แผนแม่บท ฯ จัดทำโดยเกษตรกรอย่างแท้จริง เป็นอันดับที่ 1

แผนแม่บท ฯ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาเกษตรกรรมในทุกระดับ เป็นอันดับที่ 2

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อได้ดังนี้

ข้อมูลได้จากเกษตรกรโดยตรงและใช้ในการวางแผนกำหนดการพัฒนา เป็นอันดับที่ 1

ระบบข้อมูลมีประสิทธิภาพของข้อมูลเป็นปัจจุบัน เป็นอันดับที่ 2

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 โดยภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อได้ดังนี้

มุ่งสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Smart farmer) ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นอันดับที่ 1

เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่เกษตรกร เป็นอันดับที่ 2

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามรายข้อได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาแผน มีความเหมาะสม เป็นอันดับที่ 1

ด้านการวางแผน มีความเหมาะสม เป็นอันดับที่ 2

ด้านการบริหารแผน มีความเหมาะสม เป็นอันดับที่ 3

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมด้านการพัฒนาแผน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อได้ดังนี้

สภาเกษตรกรจังหวัด แผนแม่บทที่จัดทำขึ้นได้รับการยอมรับจากบุคลากรในหน่วยงาน เป็นอันดับที่ 1

สภาเกษตรกรจังหวัดเสนอร่างแผนแม่บทต่อที่ประชุมสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด เป็นอันดับที่ 2

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมด้านการวางแผน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อได้ดังนี้

ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม เป็นอันดับที่ 1

สภาเกษตรกรจังหวัดได้จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมให้แก่ผู้แทนเกษตรกร เป็นอันดับที่ 2

ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมด้านการบริหารแผน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อได้ดังนี้

สภาเกษตรกรจังหวัดได้เก็บรวมรวมปัญหาและความต้องการของผู้แทนเกษตรกรที่ได้จากการประชุม เป็นอันดับที่ 1

สภาเกษตรกรจังหวัด ในการจัดทำแผนแม่บทได้จัดทำรายละเอียดของโครงการด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา เป็นอันดับที่ 2

ผลการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น พบว่า ประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจในกระบวนการและประโยชน์ของแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม และประชาชนบางส่วนยังคงไม่เชื่อมั่นในการขับเคลื่อนแผนแม่บทจะดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแผนที่จัดทำขึ้นอาจจะไม่ได้รับการบรรจุแผนในส่วนท้องถิ่นของแต่ละตำบล อีกทั้งประชาชนบางส่วนยังไม่สนใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผน เนื่องจากทัศนคติที่ว่า “ทำไปแล้วก็เงียบ ไม่มีการส่งแผนย้อนกลับมายังตำบล” และแผนพัฒนายังคงมีข้อจำกัด ทั้งในเรื่องงบประมาณและทรัพยากรในการบริหารสรุปข้อเสนอแนะ กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า สภาเกษตรกรจังหวัดควรนำปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ไปปฏิบัติและแก้ไขด้วยความรวดเร็ว อีกทั้งต้องการให้สภาเกษตรกรจังหวัดมีการจัดประชุมในระดับ หมู่บ้าน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการ เพื่อจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และสภาเกษตรกรจังหวัด ควรทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนา เกษตรกรรมในแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ควร

มีการประชาสัมพันธ์ผลดำเนินงานให้เกษตรกรได้ทราบอย่างทั่วถึง อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์หรือการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมมากกว่านี้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม มีขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจนในการสนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ โดยมีความสอดคล้องแบแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนของ Robbins (1980, pp. 7, 421) ให้ความหมายการวางแผนว่า การวางแผน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะทำให้วัตถุประสงค์สัมฤทธิ์ผลไว้ล่วงหน้า กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไร ทำเมื่อไร และใครจะเป็นผู้ทำ การวางแผนที่ประสบผลสำเร็จจะต้องมุ่งลดผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในองค์การ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว และสอดคล้องกับ Hartley (1968, p. 256) กล่าวว่า “การวางแผน คือ การเชื่อมโยงวิธีการกับเป้าหมาย การกำหนดวิธีการที่ยืดหยุ่นได้อย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง อย่างมีระบบ” แล้วก็ยังไปสอดคล้องกับสมพร แสงชัย (2525, หน้า 9-10) กล่าวว่า การวางแผน (Planning) เป็นงานและหน้าที่ที่สำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันทรัพยากรทางการบริหารมีอยู่อย่างจำกัด และหน่วยงานมาความสลับซับซ้อนมากในการทำงาน ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นการเริ่มต้นในการบริหารงาน ในการสั่งการ ควบคุมการปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและการปฏิบัติประสานไปในทางเดียวกัน ซึ่งก็ไปสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาของ Gant (1979) นักวิชาการชาวอเมริกันอธิบายแนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนา (Development administration) เป็นคนแรก ๆ โดยมีประสบการณ์มาจากการปฏิบัติงานที่ Tennessee valley authority (TVA) ว่า การบริหารการพัฒนาเป็นคำที่ให้ความสำคัญ กับหน่วยงานระบบการจัดการและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา พร้อมกันนี้ การบริหารการพัฒนายังเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่กำหนด ให้เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนา เพื่อทำการเชื่อมโยงและทำให้วัตถุประสงค์ทางด้านสังคม และเศรษฐกิจของชาติประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้การบริหารการพัฒนายังช่วยปรับให้ระบบราชการ และบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตอบสนองต่อการพัฒนาอีกด้วย ดังนั้น การบริหารการพัฒนา จึงหมายถึง การบริหารนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการ

พัฒนา และก็ยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ของกรีติ ยศยิ่งยง (2549, หน้า 38-39) ได้เสนอแนวคิดการบริหารงานสมัยใหม่ว่า ทฤษฎีการบริหารและเทคนิควิธีการจัดการว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในแง่ของการบริหารรัฐกิจและบริหารธุรกิจ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการประหยัด (Economy) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) แนวความคิดดังกล่าว ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และวิธีการบริหารภาครัฐไปจากเดิมที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (Input) และอาศัยกฎระเบียบเป็นเครื่องมือ ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความถูกต้อง สุจริต และเป็นธรรม โดยหันมาเน้นถึงวัตถุประสงค์และสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) และความคุ้มค่า ของเงิน (Value for money) รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ให้มากขึ้น เช่น การวางแผนกลยุทธ์ การวัดและประเมินผล การบริหารคุณภาพโดยรวม การรื้อปรับระบบ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เรื่อง กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการศึกษา กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 พบว่า โดยภาพรวมยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษา ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจในกระบวนการและประโยชน์ของแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อีกทั้ง ประชาชนบางส่วนยังคงไม่เชื่อมั่นในการขับเคลื่อนแผนแม่บทจะดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสภาเกษตรกรจังหวัดควรนำปัญหาและความต้องการของเกษตรกรไปปฏิบัติและแก้ไขด้วยความรวมเร็ว และกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลดำเนินงานให้เกษตรกรได้ทราบอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1. สภาเกษตรกรจังหวัด ควรให้มีการจัดทำหนังสือเชิญประชุมล่วงหน้าถึงเกษตรกรได้ทราบก่อนที่จะมีการประชุม

2. เกษตรกรควรมีความตั้งใจในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรให้มากกว่านี้ เพื่อที่จะให้แผนแม่บทฯ นั้น ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ ตรงกับปัญหาและความต้องการในพื้นที่อย่างแท้จริง

3. สภาเกษตรกรจังหวัดที่มีการจัดโครงการควรประกอบด้วยโครงการที่สภาเกษตรกรจังหวัดดำเนินการเองและโครงการที่สภาเกษตรกรจังหวัดบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เป็นการร่วมมือกันทำงานในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้น เพื่อที่จะได้ผลสัมฤทธิ์ของงานได้ดียิ่งขึ้นและครอบคลุมในทุก ๆ ด้านของการทำงาน

4. สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกร ในการได้จัดทำร่างแผนแม่บทฯ ควรประกอบด้วย บทนำ สภาพทั่วไป ยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการ และเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เนื้อหาในร่างแผนแม่บทฯ ถูกต้องและครบถ้วน เป็นแผนแม่บท ฯ ฉบับที่สมบูรณ์

5. ในการจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม ควรจะมีเนื้อหาที่จะช่วยให้หน่วยงานมีทิศทางและเป้าหมายการทำงานชัดเจนขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานให้เป็นไปตามแผนแม่บทฯ กำหนดไว้

6. สภาเกษตรกรจังหวัด ควรนำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรเสนอต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัด เพื่อที่จะมีการขับเคลื่อนแผนแม่บท ฯ ให้ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาในเรื่อง กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวมรวมข้อมูลในเชิงลึก โดยให้เกษตรกรสามารถนำเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวางมากขึ้น

2. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม

3. การศึกษาในครั้งนี้ ศึกษากับเกษตรกรในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษากับเกษตรกรในเขตอำเภออื่น เพื่อศึกษาว่าผลวิจัยจะสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่

บรรณานุกรม

กนกพร แสงศรี. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา.* ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

กิตติ ภักดีวัฒนะกุล และพนิดา พานิชกุล. (2550). *วิศวกรรมซอฟต์แวร์.* กรุงเทพฯ: เคทีพี คอมพ์แอนด์ คอนซัลท์.

กีรติ ยศยิ่งยง. (2549). *การจัดการความรู้ในองค์การ และกรณีศึกษา.* กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).

จินตนา ทองแถม. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี.* งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง (พนัสนิคม), คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. (2553). *พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553.* นนทบุรี: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ดิลก บุญเรืองรอด. (2534). *การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ*: หน่วยนิเทศศึกษา กรมการฝึกหัดครู.

ฉนัด คงสมบัติ. (2553). *การจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธาสตร์การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ทวีป ศิริรัศมี. (2544). *การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

ที่ว่าการอำเภอบางละมุง. (2556). *ข้อมูลอำเภอบางละมุง.* เข้าถึงได้จาก http://www.banglamungdistrict.go.th

ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2554). *ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์.* ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประชุม บุญรอด. (2539). *นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี.* กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

พิทยา บวรวัฒนา. (2535). *รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ. 1877-ค.ศ. 1970)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิสมัย บุญเลิศ. (2548). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

มนู เมืองมุงคุณ. (2552). *สภาพการจัดทำแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

รุ่งทิพย์ กุศลสนอง. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขยาด อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง, คณะรัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก เอนกวาณิช. (2526*). การมีส่วนร่วมของชุมชน: ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนา. (สาธารณสุข) ชนบท ในรวมบทความพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

วรเดช จันทรศร. (2541). *แผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ (พ.ศ. 2540-พ.ศ. 2544)*. กรุงเทพฯ: กราฟิคฟอร์แมน (ไทยแลนด์).

วรรณา สุภาพุฒ. (2553). *ปัญหาการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2548). *การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์การสู่ความเป็นเลิศ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

วาสนา นาจันทร์. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิชิต อู่อ้น. (2550). *การวิจัยและการสืบค้นข้อมูลทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: พริ้นแอทมี (ประเทศไทย).

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). *การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท.

วิโรจน์ พลขันธ์. (2551). *การวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงแสน เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2545). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษา และบทวิเคราะห์องค์การทางการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2546). *การบริหารการศึกษา หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.

วิวัฒน์ หามนตรี. (2554). *การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ชวลิต ประภวานนท์, สมชาย หิรัญกิตติ, สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และสุดา สุวรรณาภิรมย์. (2539). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: วิสิทธิ์พัฒนา.

ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. (2555). *อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. เข้าถึงได้จาก http://www.amphoe.com

สภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี. (2555). *ทำเนียบผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน*. ชลบุรี: สภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี.

สมควร อินทะรังสี. (2535). *ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการแผนปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาเฉพาะกรณี: โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน*. ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สมงาม อารยธรรม. (2553). *การศึกษาเปรียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของประชาชนในเขตตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สมจิตร ศรีแสงยง. (2553). *การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของประชาชนตำบลหนองบัว อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สมพร แสงชัย. (2525). *การวางแผนโครงการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 8. (2558). *Knowledge management*. เข้าถึงได้จาก https: km8.excise.go.th › Home ›

สุพจน์ ทรายแก้ว. (2545). *การจัดการรัฐแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: เทียนวัฒนา.

สุรเชษฐ์ ชัยวิชิต. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ตำบลกุแหระ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

เสนาะ กลิ่นงาม. (2542). *การวางแผนและการบริหารโครงการ*. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.

เสนาะ ติเยาว์. (2543). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสนาะ ศรีพิเศษ. (2535). *ปัญหาการวางแผนของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร*. ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). *หลักและเทคนิคการวางแผน* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2537). *การวางแผนการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สภาเกษตรกรแห่งชาติ. (2556). *ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559*. กรุงเทพฯ: สภาเกษตรกรแห่งชาติ.

Boston, J. (1991). *The theoretical underpinning of public sector restructuring*. New Zealand: Oxford University.

Dror, Y. (1968). *Public policy-making: Re-examined* (3rd ed.). New Brunswick, NJ: Transaction Publishing.

Gant, G. F. (1979). *Development administration: Concepts, goals, methods*. Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press.

George, C. (1987). *Models of urban and regional systems in developing countries*. Oxford: Pergamon Press.

Hartley, H. J. (1968). *Educational planning-programming-budgeting, a systems approach*. New York: Prentice-Hall.

Hellriegel, D. J., & Slocum, W. J. (1989). *Management* (5th ed.). New York: Addison-Wesley.

Robbins, S. P. (1980). *The administrative process* (2nd ed.). London: Prentice-Hall.

Robbins, S. P. (1998). *Organizational behavior: Concepts, controversies, and applications*. Upper Saddle, NJ: Allyn and Bacon.

Wilson, W. (1887). The study of administration. *Political Science Quarterly, 2*(2), 197-222.

ภาคผนวก

เลขที่.....

แบบสอบถาม

ความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม
อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

<u>คำชี้แจง</u>

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปัญหาพิเศษตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งแบบสอบถามฉบับนี้ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559

ตอนที่ 3 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ใน ( ) หรือเติมข้อความให้ครบถ้วนตามความเห็นจริง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ โดยไม่ระบุชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง

2. อายุ

( ) 1. ตั้งแต่ 20 ปีลงมา ( ) 2. 21-30 ปี

( ) 3. 31-40 ปี ( ) 4. 41-50 ปี

( ) 5. ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

( ) 1. โสด

( ) 2. สมรส

( ) 3. หย่า/ หม้าย

4. ระดับการศึกษา

( ) 1. ประถมศึกษา ( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ( ) 4. อนุปริญญา/ ปวส.

( ) 5. ปริญญาตรี ( ) 6. สูงกว่าปริญญาตรี

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

( ) 1. 5,000-10,000 บาท ( ) 2. 10,001-20,000 บาท

( ) 3. 20,001-30,000 บาท ( ) 4. 30,001-40,000 บาท

( ) 5. มากกว่า 40,000 บาท

ตอนที่ 2 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559

<u>คำชี้แจง</u> คำถามนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2556-2559 ว่าอยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน ที่เกิดขึ้นจริงเพียงข้อละ 1 แห่งเท่านั้น โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

3 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อที่	ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ	ระดับความเหมาะสม			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร					
1.	การสร้างเครือข่ายสภาเกษตรมีการเชื่อมโยงกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน				
2.	แนวทางและการแก้ไขปัญหาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร				
3.	การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาโดยผ่านคณะทำงาน				
ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจ					
1.	ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เพียงพอต่อการตัดสินใจด้านการเกษตร				
2.	ข้อมูลได้จากเกษตรกรโดยตรงและใช้ในการวางแผนกำหนดการพัฒนา				
3.	ระบบข้อมูลมีประสิทธิภาพของข้อมูลเป็นปัจจุบัน				

ข้อที่	ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ	ระดับความเหมาะสม			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมระดับชาติจากล่างสู่บน					
1.	แผนแม่บทฯ จัดทำโดยเกษตรกรอย่างแท้จริง				
2.	แผนแม่บทฯ เป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่				
3.	แผนแม่บทฯ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาเกษตรกรรมในทุกระดับ				
ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม					
1.	มุ่งสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Smart farmer) ที่มีความรู้ความสามารถ				
2.	เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่เกษตรกร				
3.	การถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกษตรกรปรับตัวรองรับ AEC				

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

<u>คำชี้แจง</u> คำถามนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ว่าอยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน ที่เกิดขึ้นจริงเพียงข้อละ 1 แห่งเท่านั้น โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

3 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อที่	แนวทางในการจัดทำแผนแม่บทฯ	ระดับความเหมาะสม			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการวางแผน					
1.	ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด				
2.	สภาเกษตรกรจังหวัดได้จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมให้แก่ผู้แทนเกษตรกรมากน้อยเพียงใด				
3.	สภาเกษตรกรจังหวัดได้จัดทำปฏิทินนัดหมายการประชุมในพื้นที่ มีความเหมาะสมเพียงใด				
4.	สภาเกษตรกรจังหวัดได้ทำหนังสือเชิญประชุมล่วงหน้า มีความเหมาะสมเพียงใด				
5.	ในการประชุมในการจัดทำแผนแม่บทมีผู้เข้าร่วมประชุมมากน้อยเพียงใด				

ข้อที่	แนวทางในการจัดทำแผนแม่บทฯ	ระดับความเหมาะสม			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
6.	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนแม่บทมากน้อยเพียงใด				
7.	ผู้แทนเกษตรกรทุกระดับมีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นปัญหาและความต้องการมากน้อยเพียงใด				
8.	ท่านมีความตั้งใจมากน้อยเพียงใด ในการจัดทำแผนแม่บทให้สำเร็จและมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด				
9.	ท่านมีความรู้มากน้อยเพียงใดในการจัดทำแผนแม่บทมากน้อยเพียงใด				
10.	สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บทได้มีการจัดลำดับความสำคัญปัญหาและความต้องการต่าง ๆ มีความเหมาะสมเพียงใด				
ด้านการบริหารแผน					
1.	สภาเกษตรกรจังหวัดได้เก็บรวมรวมปัญหาและความต้องการของผู้แทนเกษตรกรที่ได้จากการประชุมมากน้อยเพียงใด				
2.	สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บทได้พิจารณาลำดับความสำคัญความเร่งด่วนของปัญหาสอดคล้องกับพื้นที่มีความเหมาะสมเพียงใด				
3.	สภาเกษตรกรจังหวัด ในการจัดทำแผนแม่บทได้จัดทำรายละเอียดของโครงการด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดมากน้อยเพียงใด				

ข้อที่	แนวทางในการจัดทำแผนแม่บทฯ	ระดับความเหมาะสม			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.	โครงการในการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด ประกอบด้วยโครงการที่สภาเกษตรกรจังหวัดดำเนินการเองและโครงการที่สภาเกษตรกรจังหวัดบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นมากน้อยเพียงใด				
5.	สภาเกษตรกรจังหวัดในการจัดทำแผนแม่บท ได้จัดทำร่างแผนแม่บท ประกอบด้วย บทนำ สภาพทั่วไป ยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการ มีความเหมาะสมเพียงใด				
ด้านการพัฒนาแผน					
1.	สภาเกษตรกรจังหวัด ในการจัดทำแผนแม่บท ได้นำแผนแม่บทเสนอต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ มีความเหมาะสมเพียงใด				
2.	สภาเกษตรกรจังหวัด เสนอร่างแผนแม่บทต่อที่ประชุมสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด มีความเหมาะสมเพียงใด				
3.	สภาเกษตรกรจังหวัดประกาศใช้แผนแม่บทและปิดประกาศให้ประชาชนทราบมากน้อยเพียงใด				
4.	ท่านคิดว่าจะมีการนำแผนฯ ไปใช้ในการบริหารจัดการในหน่วยงานของท่านมากน้อยเพียงใด				

ข้อที่	แนวทางในการจัดทำแผนแม่บทฯ	ระดับความเหมาะสม			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5.	แผนแม่บทที่จัดทำขึ้นได้รับการยอมรับจากบุคลากรในหน่วยงานมากน้อยเพียงใด				
6.	ท่านคิดว่าการจัดทำแผนฯ ช่วยให้หน่วยงานมีทิศทางและเป้าหมายการทำงานชัดเจนขึ้นมากน้อยเพียงใด				

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

<u>คำชี้แจง</u> โปรดให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นตามความคิดเห็นของท่าน

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุด ข้อมูลที่ได้จะถือเป็นความลับ ไม่มีการเผยแพร่เป็นรายบุคคล แต่จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอโดยภาพรวม ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ แก่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จึงขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคในความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จึงขอขอบคุณเอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

****